15 · 3 - 16

Restored in 1942-43 from a ms of Mackenzie collection
No 15- 3 · 16 by Sri S. Ganga Reddy Temporary Copyist

Siddantam - సిద్ధాంతము - 1

Boyanapudi బోయనపూడి - 16.

Cinnipūrutēna kaifiat - చిన్నిపూరు తెన్నె కైఫియతు 29

Rajamahendravaram - రాజమహేంద్రవరం కైఫియతు

కైఫియతు కసుబె సిద్ధాంతం
ముకె మజ్కూరు జిల్లా రాజమహేంద్రి

రాజమహేంద్రవరం జిల్లా పైకి కసుబె సిద్ధాంతం
ముకె మజ్కూరు కయిఫియతు కరణములు వొంగూరి వెంకయ్య వీర్రాజు వ్రాయించినది.
కరణములు ఆరువేల నియోగులు

అభినవ జంబూ ద్వీపమున దక్షిణా వారాశి సామీప్యమున
ఆంధ్రదేశమునందు నాశికా త్ర్యంబకము వద్దను యీశ్వర కృపవల్లను వుద్భవమైనటువంటి
గంగ అఖండ గౌతమీ గోదావరి మహానదియయి దక్షిణ భాగముగా కొంతదూరము వచ్చి
యీవలను వింధ్య పర్వతముల నతిక్రమించి సప్తముఖాలుగా సముద్రగామి యయినది అందు
ఒకనది కొజవరం పేరవరం అనే గ్రామముల వద్ద విడి వసిష్ఠ అనే పేరు కలిగినది అయి ద
క్షిణ భాగమునందు అంతర్వేది వద్దను సాగర సంగమము అయినది. ఈ వశిష్ఠ అనే పేరు క
లిగిన గోదావరి మహానదికి పశ్చిమ భాగమందున మహాదక్షిణామయి యుండగా సత్య త్రే
తా యుగములందు సూర్యవంశ భూషణులైనటువంటి శ్రీరాములు పితృవాక్య పరిపాల
నాపరాయణులవై మునిచేతను సీతాలక్ష్మణ సమేతముగా వచ్చి అరణ్యమునందు
సంచరిస్తూ వున్న సమయములోను యీ వసిష్ఠ అనే గోదావరి మహానదీ తీరమున

పూర్వము నందున వసిష్ఠమహాముని అనేకకాలము తపస్సు చేసినటువంటి మహాక్షేత్ర
ముగనుక ఆస్థలమునందు కొందరు ఋషులు కుటీరాదివాసులయియుండి యాయాగాది
క్రతుసంరక్షణ జరిగించుచుండేటూ వుండేవారు అలాగంటే ఋషివాటికయయుచున్నస్థ
లానకు సామీప్యముగాను శ్రీరాములవారు పర్ణశాల నిర్మించి అందునివాసముగానుండ
గాను శ్రీరాములకు విరోధి అయినటువంటి లంకాపట్టణాధిపతి అయినటువంటి రా
వణబ్రహ్మచే తనియమింపబడి

బంగారు కురంగమువలెను మాయా రూపము ధరించి శ్రీరాములున్ను జగదేకమాత అయి
న సీతాఅమ్మవారున్ను నివాసము చేసియున్న పర్ణశాల సమీపమున దాట్లు దాటుచున్న గంతు
3 లు వేయుచున్నది రుగుచున్నుండగాను ఆ మాయా కురంగమును జూచి దాన్ని పట్టుకొనిర 3
మ్మని సీతామహాదేవి శ్రీరాములతో మనవి చేయగాను శ్రీరాములు యేమని చెప్పిరి అంటె
ను. ఆ మాయా కురంగము అరణ్యము నందు స్వేచ్ఛచే తనుమిక్కిలి జవము గలిగి దాట్లు దా
టుచున్న సంచరిస్తూవుండే జంతువు అది. అనాయాసముగా చేతికి పట్టుపడే జంతువుకా
దు అని చెప్పితే యేప్రకారముగానైన ఆ కురంగమును పట్టి తీసుకరావలసినది అని సీతాఅ
మ్మవారు మనవి పూర్వకముగా ప్రార్థించగా ఆ మెమనసు చెల్లించవలెను అని శ్రీరాములు
నిశ్చయించేసి ఆ బంగారు వర్ణము అయినటువంటి కురంగమును పట్టుకోపోతే ఆ మాయాకు
రంగము చేతికి పట్టుపడక దు:ఖ దూరముగా పారిపోతూవచ్చేవరకు శ్రీరాములవారికి
6 చాల కోపము వచ్చి ధనుర్బాణములచేత పుచ్చుకొని ఆ మాయా కురంగమును పట్టుకోలందు
లకు వెంట వెంబడించే వరకు ఆ కురంగము పైపోయిన వశిష్ఠాశ్రమయిన ఋషివాటికలకు
ఆగ్నేయభాగము నందు యోజనదవ్వు పరిమితమైన దక్షిణభాగమున సముద్రము యొక్క
తీరమునకు వెళ్లే వరకు అక్కడదాన్ని శ్రీరాములు కలుగు చేని ధనస్సు నందు బాణము

తాడిగి వేయగా ఆ బాణము మాయారూపమయిన బంగారు ఆకారమయిన కురంగమునకు ఆ యము పట్టున తగిలి హా లక్ష్మణా యని గొప్ప ధ్వని చేసి ఆ కురంగ దేహము విడిచి ప్రాణ మోక్ష పదవి నొందెను. ఆ కురంగము పడిన సముద్ర తీరము అయిన స్థలము నందు ఇటు తరువాత జనపదమై గ్రామమలయె రూపాటు అయినది గనుక ఆ గ్రామమునకు పేరు ఇప్పుడు కారంగి అని ప్రజలు వాడుకొంటున్నారు.

2 ఋషివాటిక యందు పర్ణశాలలో నున్న సీతా అమ్మవారి చేత ఆజ్ఞాపింపబడి లక్ష్మణస్వామి శ్రీరాముల యొద్దకు వెళ్ళవేళకు రావణబ్రహ్మ దుర్మాలోచన చేసి సీతా అమ్మవారిని తీసుకొని పోగలందుల కొరకు సమయమును యిచ్చినందువల్లను మాయాశక్తిని పర్ణశాలలో నుంచి హోమగుండముఖంగాను అగ్నిహోత్రుడు తన యింటికి తీసుకొని వెళ్ళవలయునని వచ్చి అమ్మవారిని బహుబంగా పలర్కించి అగ్నిహోత్రుడు అక్కడ వున్న ఋషివాటికల యందలి యాగశాలయందు హోమగుండముఖంగా వెంటపెట్టుకొని వెళ్ళినాడు అగ్నిహోత్రుని చేత ప్రార్థన చేయబడినది అయి సీతా అమ్మవారు యాగశాలయందలి హోమగుండముఖంగాను అగ్నిహోత్రుని యింటికి వెళ్ళేటప్పుడు ఆ ఋషివాటిక వద్దను ఒక సైకత లింగము ప్రతిష్ఠ చేసి ఆ లింగమునకు సీతేశ్వర లింగము అని ఋషులు నామము చేసిరి.

అమ్మవారు అగ్నిహోత్రుని యింటికి హోమగుండముఖంగా వెళ్ళేటప్పుడు అక్కడ నున్నట్టి వంటి ఋషులు అంతా అమ్మవారి నిజస్వరూపమయిన దివ్యమంగళవిగ్రహము దర్శించినవారు అయినారు గనుక ఆ ఋషి పల్లెను సీతాంతము అని వాడుక చేసిరి ——

సమస్తమయిన ఋషి సముదాయమున్న ఆ ఋషి పల్లెను సా. మాన్యమునందున క్షేత్రపాలకుడు విష్ణు ఆలయమునందు వలయునని నిశ్చయించి బాలు

మాధవస్వామి అనే విష్ణుదేవరను ప్రతిష్ఠ చేసినారు. ఈ వారి వారాదులకు ఉభయ మూర్తు
లకున్ను అకరండి ఋషులు అంతఃకరణ పూర్వకముగాను పూజాపునస్కారములు జరిగిస్తూ
౨ సమస్తమైన రాగభోగములున్ను జరిగిస్తూ వుండిరి. ఇట్లు తరువాతను నందనచక్రవర్తి అర్ధ
దేశము యేలుచున్నుండి విబుధజనులవల్లను సీతేశ్వరస్వామివారి యొక్క పూర్వోత్తర
ములు చాల తెలియబడినవారై అదివరకు ఆ స్వామి సామీప్యమునందు ఋషిపల్లె అనదియొక
గ్రామము వుండియుండెనుగనుక ఆ గ్రామములో యుండే వైదిక వృత్తులు బ్రాహ్మణులకు భూమిస్వా
స్వాస్థ్యములు యేర్పరచి ఆ బ్రాహ్మణులు స్వాస్థ్యముల వల్ల వచ్చిన ఫలం అనుభవిస్తూ
శ్రీ సీతేశ్వరస్వామివారి ఆలయం యొక్కన్ను శ్రీ బిందుమాధవస్వామి ఆలయములోను సన్నిగ్రా
మానకు దక్షిణ భాగమునందు ప్రతిష్ఠ చేయించి శ్రీరామస్వామివారి యాలయములోనున్ను
స్వస్తి వాచకము వేదపారాయణ చేసే టందుకు నియమించి యుంచి [జరి]గనుక వారు గ్రామము
లో నివాసము గానుండియుండిరి. ఆ గ్రామము వాపీకూప తటాక ఆరామ క్షేత్ర నిధి నిక్షే
౩ పగృహ మాన్యాంత ప్రజా సహితముగాను శ్రీ సీతేశ్వరస్వామి వారికి సర్వాగ్రహారముగా
జరుగగలందులకు యిచ్చి శ్రీ సీతేశ్వరస్వామివారి ఆలయములు విస్తరించి విరివిగా కట్టించి
నారు. ఈ దేవాలయములలోను నిత్యోత్సవాది సమస్త పుత్సవములున్ను జరుగు
తూవుండెడిగనుక వుత్సవములు జరుగగలందులకు అంకసాని అల్లసాని సాని అనే ముగ్గురు
దేవదాసీలను నియమించి యుంచి వాండ్లకు వసతులుగాను అల్లసాని అనేదానికి గ్రామా
నకు దక్షిణముపైపున శ్రీరామస్వామి వారి ఆలయమునకు సమీపమునను వృష్టి?ని కభూమి
యేర్పరచి యిచ్చియున్నదిగాను ఆ ఖండిక లోనే శ్రీరామస్వామివారి ఆలయమునకు సామీప్య
మునందు యొక పల్లె కట్టుకొని యున్నది. కొన్ని దినములు ఆప్రకారము వున్న తరువాత
ను ఆ ఆలయము మీదను వర్షాకాల వృష్టి పద్రవము తగిలినందు చేతను ఆ గుడి పాడు

పడిసరు. నాటి నుండి ఆసమీపమునందు వున్న అల్లసాని పల్లె అనేది గుడిపాడుపల్లె అని జనులు వాడుకొంటూ వుండేవారు. ఇది గార్లమానకు నైఋతి భాగమునందున అంకసాని అనే దేవదాసీకి వసతిగాను వక ఖండిక భూమి అ ఉపరబియుండగాను ఆ ఖండిక గలోను అది యొక పల్లెకట్టుకున్నది. ఆ పల్లె పేరు అంకసాని పల్లె అని ప్రజలు వాడుకునేవారు. ఆ పల్లెలో న్నది నములు అంకసాని తరువాతను దానికుమార్తెలు తత్సంబంధులు అనుభవిస్తూవుండగాను అనంతరములచేత పల్లె పాడు అయి కమతము అయాపకమలువోయినది. వాలమలు మాత్రము ఫలపరచుచూ వుండేవారు, గనుకను పేరు అంకసాని పాడు అని ప్రజలు వాడుకొంటూ వుండేవారు. ఆ ఖండిక భూమి రయితుల వల్ల ఫలపరచుకొని అందుల ఫలము అనుభవిస్తూ శ్రీ సీతేశ్వ

౬ రస్వామివారి యాలయములోను శ్రీ బిందుమాధవస్వామివారి యాలయములోను శ్రీ సేవచేస్తూ వుండెది.

ఇది గార్లగార్లమానకు తూర్పువైపున వున్న వసిష్ఠ అనేపేరు గలిగిన గోదావరి మహానదికి తూర్పు భాగమునందు వసాని అదిదాసికి కొంత భూమి ఖండికగా వసతి అగుపరచి నందుచేతను ఆ భూమిలోను అది యొక పల్లెకట్టుకొన్నది. ఆ భూమి బంధుగాయుకొని వంశం అనుభవిస్తు దేవాలయములలోనే సేవచేస్తూవుండేదిగనుక అదిసాని పల్లె అని ప్రజలువాడుకొంటూ వుండేవారు. ఈ ప్రకారముగా నుజరుగుతూ వుండేది.

ఇటు తరువాతను బాలుకనేవంశసంభవులయిన రాజులు

౭ రాజమహేంద్రవరము యౌమ శ్రీ దుర్గమునందు పట్టాభిషిక్తులయి వేగినాడు మొదలుగాంగల ఆంధ్రదేశము యేలుచున్నండగాను యీ సీతాంతము గ్రామము సీతేశ్వరస్వామివారికిన్ని శ్రీ బిందుమాధవస్వామివారికిన్ని శ్రీరామచంద్రదేవరకున్ను నిత్యోత్సవ పక్షోత్సవ

పక్షోత్సవ మాసోత్సవ సంవత్సరోత్సవాదిక్రమములకు పదకలగారాంగభోగములు జరిగేటందుల
కుగాను నడిపిస్తూవుండిరి. ఈ గ్రామములో నివాసులయి భూస్వాస్థ్యములు అనుభవిస్తూవున్న షు
వంటి బ్రాహ్మణోత్తములు అయినవారు వారివారాదుల యున మహాదేవ స్థలాలయందు ననుస్వ
స్వస్తివాచకములు చెప్పుతూన్ను వేదపారాయణాన్ని చేస్తూవుండేవారు. చాళుక్యరాజుల
యేలుబడి అయిన తరువాతను చోళరాజులు కాలిపోవా నశకవర్షంబులు ౧౦౭౮ అగు
నప్పుడు ఆంధ్ర కళింగదేశములు సాధించి గంగాకావేరీమధ్యస్థములు అయిన దేశములయే
లుచున్నువుండిరి. సింహాంతములు గ్రామములు శ్రీ కేశవస్వామివారికిన్ని బిందుమాధవస్వామివా
రికిన్ని శ్రీరామస్వామి దేవరకున్ను సమస్తోత్సవములకున్ను రాగభోగములున్ను జరిగేటం
దులకుగాను నడిపిస్తూవుండేవారు. ఈ దేవాలయములలోను సేవచేస్తూవుండే దేవదా
సీలకు యీ గ్రామము కిందనున్న పల్లెలు అల్లసానిపల్లెకు పుత్రనామమయిన గుర్రపాడున్ను అం
కసానిపల్లె సానేపల్లె యీపల్లెలు మాన్యములు వసతులుగాను జరుగుతూవుండేవి.

తరువాతను వోరుగల్లు అనే సామ్రాజ్యము కలిగిన
ఏకశిలానగర సింహాసనాధీశులయి రాజ్యభారము యేలుచున్నువున్న షువంటి శ్రీమన్మ
హామండలేశ్వరులయిన కాకతీయ ప్రతాప ~~[illegible]~~ రుద్రదేవమహారాజులు ఆంధ్రదేశం
ప్రభుత్వము చేస్తూవున్నప్పుడు యీ గ్రామము వారి వారాదుల వుత్సవములకున్ను రాగభోగ
ములకున్ను సర్వాగ్రహారముగా జరుగుతూవుండేది.

తరువాతను కొండవీటి పాకనాటి రెడ్లు ఆంధ్రదేశ
మున అద్దంకి అమ్మనబ్రోలు మొదలుకొని తూర్పున సింహాచలము పర్యంతము మున్ను ప్రభుత్వం
చేస్తూవుండిరి. వారిలో ప్రథమపురుషుడు పోలయవేమారెడ్డిగారు పన్నెండు సంవత్సరములు
ప్రభుత్వము చేసినారు. తరువాతను అనపోతవేమారెడ్డిగారు ౩౦ సంవత్సరములు రాజ్యభా

రము చేయిలవారు, శ్రీ ధర్మవేమారెడ్డిగారి దినములలో యీయన రాజ్యము చేయుచు నుండగా
ను అష్టముడను బ్రాహ్మణుడు వచ్చి వరాజ్యమునుండి గోదావరి అఖండగౌతమీ సామీప్యమైన
వింధ్యపర్వతప్రాంతమునకు వచ్చియుండి అక్కడ తన యిచ్ఛచేతను కోరుకొండ అనే పట్టణ
6 మునందున్న పాలపురమనే పట్టణమునందున్న [illegible] కరము చేసుకొని ఒక పూటభోజనము చేస్తూ
ఒక బ్రాహ్మణుని వద్ద విద్యాభ్యాసము చేయుచుండెవాడు. ఒకనాటికాలమునందు గురువు
యొక్క ఆజ్ఞప్రకారముగాను విస్తరాకుల నిమిత్తము [illegible] గురువు ఉపదేశసంవేశకుడావ
సి వనసమిధలను నిమిత్తము వింధ్యాచల ఉత్తరపు కొండ్ల పచ్చలమునకు అరణ్యము నుకూర్చి వె
ళ్లియుండగాను గోదావరి మహానది సామీప్యమునను పాంచాలపురం అనే గ్రామానకు ఉత్తర
భాగమునందున అరక్రోశెడు దూరమునందున పారాశర సరస్సు అనగా పూర్వమునందు ఆదివ్య
సరోవర సమీపమందున పారాశర ఋషులవారు బహుకాలము తపస్సు చేస్తూ వుండిరి అని ప్రసిద్ధిగా
జనుల యొక్క వాడిక కలదు. ఆలాగంటి పరాశర సరోవర సామీప్యమునందున భిల్లజనము
10 తరూను కుటుంబముల వారు కుంజగృహములలోనను నివాసము చేసుకొనియుండెడివారు
పైన చెప్పిన బ్రాహ్మణుడు పర్ణము కొరకును మార్గమై అరణ్యమునందు బహుదూరము సంచరిం
చి చాల అలసి కొంచెము తడవు విశ్రమించుకోవలెనని పరాశర సరోవర సమీపమునకు వచ్చి
ఆ సరోవరమునందలి యుదకము పానముచేసి తత్తీరమందున యొక్క అశ్వత్థ వృక్ష
మున్నందగా ఆ వృక్షమూలమాయను కూర్చుండియుండగాను ఒక భిల్లకన్యక పదవొరు సంవత్సర
ములు వయసు కలిగినది వుదకపానాపేక్షయా ఆ సరోవరము వద్దకు వచ్చి తత్తీరమందు నరసా
లవృక్షమూలమందు కూర్చుండి యున్నటువంటి సూర్యబింబము వలెనే వుత్కృష్టమైన తే
జస్సు కలిగినటువంటి ద్విజుని [illegible] హస్తాంగులీ [illegible]. రుష్యులు [illegible] అధనియు నవము
సంతలు [illegible] ఉన్నటువంటి శుద్ధశ్రోత్రియుడు అయినటువంటి బ్రాహ్మణోత్త

మునిచూచి ఆ యువయందు మోహపడినదయి ఆ యువసామి పన్నమునకు వచ్చి తన తాత్పర్యం
యూవత్తూ తెలియజేసే టట్లుగాను చేష్టలు అగుపరచుచూ వచ్చినందున ఆ యువ నగ్రహించి యుం
తగా ప్రతివాతిమైన పరిహారోక్తులు చెప్పినాగాని ఆ బిల్లకన్నెక వదలిపోకుండాచి మూగాప్రా
ర్థించి వడపరచినందున ఆ బాలబ్రాహ్మణుడు ఆ బిల్లకన్నెకను పొంది సాయంత్రమునకు తిరుగా
పాంచాలపురానకు ప్రవేశించినాడు. మరునాడు ఆ బాలబ్రాహ్మణుడు తనంతటుతానే సాయంత్రమువే
ళకు తిరుగా పరాశరసరసుకు వద్దకు వచ్చి రసాల వృక్షచ్ఛాయను కూర్చుండియుండగా ఆ బిల్ల
॥ కన్నెక వచ్చి తిరుగా ఆ బాలబ్రాహ్మణుని పొంది యింటికి వెళ్లి దాని తల్లిదండ్రులతో నతనకు అంగీ
కారమయిన వరుడు సంభవమయినాడున్ను ఆ పురుషుని తనకు ఘటనచేసి వివాహముచే
యవలసినది అనే తాత్పర్యము తెలియజేయగా దాని తల్లిదండ్రులు ఆ పురుషుడు యెవరో యే
లాగంటివాడో అగుపరచమని అడుగగా ఆ చిన్నది తల్లిదండ్రులను వెంటపెట్టుకొని వచ్చి ఆ బ్రా
హ్మణుని అగపరచగా వాండ్లు చూచి ఆ చిన్నదాని వాంఛకు అంగీకరించి వాండ్ల కులముల
గలిగిన పద్ధతి చొప్పున ఆ చిన్నదానికిన్ని ఆ బాలబ్రాహ్మణునికిన్ని వివాహము చేసినారు. తరువాత
॥ ఒత ను ఆ బాలబ్రాహ్మణుడు ఆ బిల్లకన్నెక తో పలికిన శబధము యేమంటే రోజున్ను సాయంత్రము
వేళకు వచ్చి తెల్లవారే పర్యంతము బిల్లవారి పర్యంతము బిల్లకన్నెక వద్దే వుంటున్నాను న్ను
తెల్లవారిన తరువాతను పాంచాలపురానకు వెళ్లి అక్కడి విద్వాంసులయొద్దను మాధాకరము సం
పాదన చేసుకొని అతిథి భక్షణ చేసుకొని సాయంత్రము పర్యంతమున్ను అధ్యయనము చదువు
కొని సాయంకాలము అయిన వేళకు తిరిగి బిల్లపల్లెకు వస్తున్నానున్ను ఆలాగు ననిష్టులక్షను
అంగీకరించిన పక్షమందే తనకు అంగీకారము వుంటున్నదిన్ని లేకపోయిన పక్షమునందు
నిమిత్తము లేదున్ను అని ఖండనవాక్యము చెప్పే వేళకు ఆలాగుననే అనుకూలము అని బిల్ల
కన్నెక చెప్పెగనుక ఆ ప్రకారముగానే బాలబ్రాహ్మణుడు ప్రత్యహమున్ను పాంచాలపురానను

2 మాధుకరం అడిగి తెచ్చుకొని భక్షణము చేస్తూ ప్రతిరాత్రి ఆ భిల్లను [illegible] వచ్చి ఆ భిల్లకన్నకతూ
పొందుతూ యీప్రకారముగా మూడు నాలుగు సంవత్సరములు కాలము గడిపినాడు.

అటు తరువాత నువకనాటి కాలమునందు ఆ బ్రాహ్మ
డు భిల్లకన్నకనుగురించి అడిగినదియేమంటేను నీవు అరణ్యము నందు ప్రతిదినము సంచ
రించడానకు వెళుతూ వున్నావు గదా. యీ వింధ్యాచల సమీపమునందు అరణ్యమధ్యమునందు
యెక్కడెక్కడ యేయే మహాద్భుతములు గలవో అవి చూడగలందులను నన్ను కూడా వెంటబెట్టుకొని
పోయినా కు అగుపరచవలసినది అని అడుగగా ఆ కన్నక ఒక నాటికాలమునందు యీ యర
ణ్యములందు వున్న కొండలు గుట్టలు యీలాగంటి విచి[illegible] మాత్రము అదిగో [illegible] అ
తి విచిత్రతరము అయిన పదార్థము నాకేటి అగపరచుచున్నాను రమ్మని ఆ మరునాడు ఆ బ్రా
హ్మణుని తీసుకొని పోయి పరుసవేది గుండము అగుపరచవలయునని విచారించి ఆలోచనకు దారి
17 వెతెలిసెటుట్టుగా చెప్పితేన అక్కడ [illegible] కుండానే యెప్పుడయినా మరి యొక సమయము నందు వం
టిగాడు ఆ మార్గాన అరణ్యము నుగూర్చి వెళ్ళగలడు. అదిగనుకను దోవ అనేది ఆ బ్రాహ్మణునికి
గుర్తు అగపడకుండా తీసుక వెళ్ళవలయునని విచారించి బ్రాహ్మణుడా నీవు కండ్లకు గుడ్డలు గంతలు
గా కట్టుకొని నా వెంటవస్తే వాయనా వక చిత్రము అగుపరుస్తావున్నాను అని చెప్పితే తనకు తి
రుగాదోవ గుర్తు తెలియకుండా వుండవలెనని గదా యీ భిల్లకన్నక యీ ప్రకారముగా యుక్తి
మాలోచన చేసినది అని బ్రాహ్మణుడు తెలిసికొని మంచిది నీవు యెలాగున తీసుకపోతే ఆ
లాగున వస్తున్నానని చెప్పి తన వడిసింగా అద్దెడు నువ్వులు కట్టుకొని ఆ బట్టకు నడిగువను వక
తూటువేసి ఆ భిల్లకన్నక తీసుకొని పోయిన మార్గాననే అరణ్యములందలి కొండలు గుట్టలు
అతిక్రమించి చాలదూరము గడచి వెళ్ళినవాడాయెను. యితను వెళ్ళిన దోవ బడినే ఆయ
21 నవడిలో కట్టుకొన్న నువ్వులు .. వినవి యీ ప్రకారముగా ఆ భిల్లవనిత బ్రాహ్మణుని బహు

దూరము తీసుకొని పోయి యొక వున్నతమయిన పర్వతము మీదను ఆ బాలవ్యాఘ్రికి కళ్లకు క
ట్టిన గంతలు విప్పివేసినది. అక్కడ ఆ బాలవ్యాఘ్రుడు పరుసవేది గుండము చూచి యిది కొంచె
ము నేను దీనిలో నయినను గ్రహిస్తానని అడిగితే, అది అంటకూడదు. ముట్టితే పోనివ్వ
ను అని భయము చెప్పెను అందుమీద అది యేమో మరుగుపడచెప్పినది అని తెలుసుకొని అలాగు
న అయితే మనకెందుకు యీ పాట వెళ్లుదామని బాలవ్యాఘ్రుడు చెప్పెను. ఉభయులు తిరిగి
బాలవ్యాఘ్రుని కండ్లకు గంతలు కట్టి వెంట తీసుకొని వచ్చినది ఉభయులు భిల్లపల్లెకు వచ్చి చే
రిన తరువాతను ఆ భిల్లస్త్రీ పల్లెలో నుండెను. ఈ బాలవ్యాఘ్రుడు పాంబాలపురానకు వెళ్లెను. మ
రి యొకనాటి కాలమునందు వర్షము కురిసినది అందువల్లను ఆ బాలవ్యాఘ్రుడు భిల్లపల్లె ము
దలుకొని పరసవేది గుండము దనుకా నున్ను వేడినుండి రాల్చిన నువ్వులు అన్ని మొలకలు మొల
చినవి. ఆ మొలకలు ఆనవాలుగా మార్గం గ్రహించుకొని యీ భిల్లకన్నకతోటి బాలవ్యాఘ్రుడు
చెప్పకుండానే యొకనాటి కాలమునందు పరసవేది గుండము వద్దకు వెళ్లి, ఆ గుండములో నున్న
పరసవేది యొక వెదురు గొట్టములో గ్రహించి యెప్పటిదోవనే తిరుగా వచ్చి తాను వెళ్లి వచ్చిన
సంగతి భిల్లకన్నకతోటి చెప్పక ఆ గొట్టము పాంబాలపురములో, వరకోమటి యిల్లుండగా
ను ఆ కోమటివాండ్ల సావడిలో తన బట్టలు మూట యుంత మట్టున్ను వుంచి తాను పరసవేది పుచ్చి
తెచ్చిన వెదురుగొట్టము సావడి పెండెను కులు తగిలించి తాను గలమములోను మూర్ధకరము తెచ్చు
కొనగలందులకు వెళ్లెను తరువాతను ఆ పరసవేది గొట్టము క్రిందను ఆ యింటి కోమటివాండ్లు
మారు బేరమునకు యినుప కమ్ములు తెచ్చి పదిమణుగులు యినుము గుట్టచేసి యుండగాను పై
న వున్న వెదురు గొట్టముకు పగులు వుండినందువల్లను చెమరిచి గొట్టములోను న్ను పరస
వేది దిగువను వున్న యినుము మీదను పడి ఆ యినుము అంతా బంగారము అయినది. అం
తట ఆ యింటి కోమటివాండ్లు చూచి యీ యినుము అంతా బంగారము కావడము పైన

తగిలించి యున్న వెదురు గొట్టము లో వున్నటువంటి పదార్థము యొక్క మాహాత్మ్యము గదా!
అని తెలుసుకొని దిగువను వున్న బంగారము అంతా రవాన్నముగా పొంతర వేసుకొని పైన
నున్న వెదురు గొట్టము తీసి దాచుకొని యింట్లో సామగ్రి అంతా జాగ్రత పరచుకొని యిం
ట్లో తగులబెట్టినారు. అప్పుడు బలవ్యాపారుడు వచ్చి సావడిలో నేను కొంత సామాను వుంచి.
యేడి అని అడిగితే కొంపలు పోయి వాని జన్మ పడుతూ వున్న సమయములో నను నీ ... మాను
గొట్టములు యెవరు తీసి జాగ్రత చేయవచ్చినారు అని చెప్పితే ఆ బలవ్యాపారుడు చాల విసుకపడి
ఆ గొట్టము దొరుకు తున్నదేమో అనే ఆపేక్షచేతను కాలుతూ వున్న యింట్లలోకి వెళ్లితి
రుగా దోవ కనుకొని వెలపటకి రాలేకను ఆ బలవ్యాపారుడు ఆ యింట్లలోనే బలవ్యాపారుడు దైవా
ధీనము పొందినాడు ఈ సంగతి ఆ బలవ్యాపారుడు కాలే యింట్లలో ప్రవేశించేటప్పుడు తాను ప
రసవేది తెచ్చిన గొట్టము ఆ కోమటి వాండ్ల యింటిలో వుంచినందున ఆ మర్మము వాండ్లకు తె
లిసి అది అపహరించి ఆ నెపము తమకు తప్పిపోగలందులకు యిల్లు కాల పెట్టినాడు అని చెప్పి
పోయినాడు అటు తరువాతను ఆ కోమటి వాండ్లు అప్పుడప్పుడు కావలసిన మట్టుకు బంగా
రము విక్రయము చేసి సొమ్ము చేసుకొంటూ అందువల్లను వర్తక ప్రవర్తకము చేసుకుంటూ బా
గా వంతులైతే దినవరు సత్రము చేతను సారవంతులయి యీ ప్రకారముగా అనుభవిస్తూ వుండి
మరి కొంచెము దినములలోనే ఆ కోమటివాండ్లు జనములయము పొంది పోతూ వచ్చినారు.
తుదకు ఆ కోమటి వాండ్ల సంబంధమైనది యొక ఆ ధమనిషి ముసలది యింతగా నుండెట్లు బ్రా
హ్మణుని యొక్క పరసవేది నాశము అపహరించినందువలన చాల సొమ్ము చేసిన సంగతి వెమా
రెడ్డింగారి పర్యంతమున్నా తెలియబడినందువలన ఆ కోమటి దానికి పిలువ నంపించి మీ వాళ్లు
ఆదాయము చేసిన సొమ్ము యెక్కడదయే.. నుంచువుంచి నారో చెప్పుమని పట్టిగా అడిగితే
౨౬_ యీ మనప నిర్యాలు పరసవేది తగిలి అయిన బంగారము అందుకు మా యొటు తరవాత

వర్తక ప్రవర్తకం మీద నున్నూర్లు నద్రవ్యము యేమియు దియ్యంతా నూర్లు యిచ్చిన స్థలము అగుపరచినది
అటు ఆద్రవ్యము అంతాను న్నువేమారెడ్డింగారి ద్వారా ధనము లోకి తెచ్చుకొన్నారు తరువాతను ఆరాత్రి
వేళను ఆ పరసవేది తెచ్చిన బ్రాహ్మణుడున్ను అది అపహరించినా మున్నూర్లు నవాబు వారి
పిశాచములు అయి మరికొంత బాధచేయసాగి ఆద్రవ్యము పెట్టి సద్వినియోగముగా చెరు
వులు దేవాలయములు అన్నదానములు చేస్తూ వుంటేనే గాని తనకు గతులు లేవన్ను యీవల
వేమారెడ్డింగారికి జయము రాదున్ను అని బాధించే వేళకు ఆప్రకారముగాను వేమారెడ్డింగా
రున్ను తిరుపతి దాక్షారామ కుమారారామ భీమారామ క్షీరారామ అమరారామ సర్వవరం
కోరుకొండ తప్త శంఖాంబాలపురము పట్టణము మహానంది మొదలయిన దేవస్థలాలయావ
త్తు జీర్ణోద్ధారములు చేసి అనేక తటాక సంతానములు నిర్మాణము చేసి ప్రతిష్ఠలు చేసి
పంచారామాలు మొదలయిన పుణ్యక్షేత్రములయందున అన్నసత్రములు పెట్టించి యీలాగు
న ధర్మస్థాపనలు చేసినారు ——————

తరువాతను యీ ధర్మవేమారెడ్డి గారికి కొమారుడు కలిగినాడు.
ఆ కొమారుడుకున్ను పరసవేది తెచ్చిన బ్రాహ్మణుని పేరుపెట్టినారని జనులు చెప్పుతున్నారు.

తరువాతను కోమటి వేమారెడ్డిగారు యిరవై ఆరునాక
సంవత్సరములు తరువాతను రాచవేమారెడ్డింగారు నాలుగు సంవత్సరములు రాజ్యభారము
ఏలినారు ఈయన సింహాచలము శ్రీకూర్మము మొదలుకొని సమస్త దివ్యక్షేత్రములయందున్ను
సు వర్ణ రజత పాత్రలున్ను శిలాస్థాపనలున్ను అనేకములుగాను చేయించినారు.

ఈయన తరువాతను కొమరగిరి రెడ్డిగారు పదునాలుగు సంవత్స
రములు సింహాచలము శ్రీకూర్మము మొదలుకొని పడమట నుమోతె పర్యంతమున్ను రాజ్య
భారము ఏలినారు.

ఈ ప్రకారముగా ఆంధ్రదేశమునందు పైపరంతములున్నచో సినారత్నవార్కిజోరికములలోను సీతారామము గారు మము వారి వారాదుల కృప్రతిగా జరుగుచూడే దేవాలయములలోని ఉత్సవాది సమస్తములును వపయుటున్న జరుగుచూ బహు ప్రఖ్యాతములున్ను నిరాక్షేపముగా జరుగుచూవుండెడి.

తరువాత నూరత్నవారి సంబంధులౌ ముప్పభూపాలుడనే ప్రభువు రాజమహేంద్రవరమువద్ద యీమగిరి దుర్గంలో వుండి వేంగిదేశము మొదలు యువరాజ్యం ప్రభుత్వము చేస్తూవుండేవారున్నూ. ఆయన రాజరికములో ఒకసారి సన్నదేవబ్రాహ్మణవృత్తులకు యేమి నడిచే కష్టములు కలిగినా లభద్రములు తగిలినది. ఆ నిజసంస్థానాధికారులు కొన్నాళ్లు ఆ పుణ్యభూమి ప్రభుత్వములోనే యీ సీతారామవాలు అనే గ్రామము నగరను కలసి నడిచినప్పుడు వారు కొంటున్నవున్నారు. అది మొదలు కొన్ని క్రమేణ కొంచెమైన వాటిలోనే సీతారామస్వాముల వారి ఆలయము యేమి శ్రీ బిందుమాధవస్వామి ఆలయము యేమి శ్రీ రామస్వామి వారి ఆలయము యేమి శిథిలమయి పోయినట్లున్న స్థలములు చెప్పుకొంటున్నారు. ఈ ముప్పభూపాలుడు అనే ప్రభువు యొకరి యొలుబడి గుర్తు యొక శిలాశాసనము అయినా యొక తామ్రశాసనము అయినా యొక తామ్రశాసనము అయినా యిదివరకున్ను కనబడలేదు.

ఇటు తరువాత నుదేశము గజపతివారి అధీనము అయి యుండగాను వారి తట్టున నుంచి వీరభద్ర గజపతి నరవారిడే పుశరశ్చంద్రుడు శోభాభానుడు మొదలయినవారు దం... పాటి యొకే ప్రస్థలాలయి రెండై యొకటిగా నిర్వహిస్తూవున్నప్పుడు యెవరున్ను యీ గ్రామము అభిమానించి దేవతాస్థలములు యొక జీర్ణోద్ధారమున్ను కావలసినది విచారించినవారు లేరు.

అందువల్లనుది నవరుసక్రమముగా దేవాలయము యొక్క

16.3 రాళ్లు శిఖరదిగువను పడియుంటూ వచ్చియుండగాను సీతాంతము గారి మస్తులయేమి మంటి
యుందుకు చుట్టుపట్టు నగల మస్తులయినవారలు యేమి గాదెలకిందకు గదపలకిందకు తూముకాలు
పలుకట్టుగలందులను స్తంభాలు గుళ్లకట్టుగలందులకున్నయ యీయుక్కం రాకా వలసినని యిత్తములు
కున్న పట్టుకొని పోయినందున యొక్కడిరాళ్లు అక్కడే పోయినవి.

శాలివాహన శకవరుషంబులు 1652 అగునేటి ఆం
గీరస నామసంవత్సరమున గోలకొండయు భాదుషా వారి తరుపు ననుంచి మల్కాను బుసుల్తాను
గారు వచ్చి రాజమహేంద్రవరము మొదలయిన గిరిదుర్గస్థలములు అన్ని సాధించి తురకాణ్యము
6 చేసిన తరువాత సుతురాష్ట్రం వారితరపు నయిబుల్ల విస్తృత తరఫుదారు రాజమహేం
ద్రమందున అంతో ఆయ్యగారు సుగారున్న ప్రభుత్వము చేస్తూ వుండిరి గనుక వీరి యొక్క క్షాంత్రము
గా వీరికి మక్కువయిష్టుడయిన యిటువంటి భూపతిరాజు నాగరాజు గారు తమకు యేదైన
యొక్క శాశ్వతమయిన వసతి వుండ చెప్పి సంరక్షణ చేస్తూరావలసినది. అని చెప్పుకొనినం
దున వారు విశ్వసించి వారు తురకాణ్యము కింద నుదేశము పరగణాలు అనిమొక్కరు చేసేటు
ప్పుడు అత్తిలి పరిగణాకు భూపతిరాజు నాగరాజు గారి పేరిట నుదేశముగా యిప్పించి
ప్పించినారు. నాగరాజు గారి యొక్క క్షాంత్రముగా సరకారు తరుపున అమలుదార్లు క్రమము
14 విచారింపు చేయుచూ వుండేవారు. అత్తిలి పరిగణా గలవరము లో భూపతిరాజు నాగరాజు
గారు దేశము క్షీవనతులు పుట్టించుకొని అనుభవిస్తూ వుండిమట నాలుగు సంవత్సరములు
జరుగుతూవుండగా వెనక నాగరాజు గారు యీ సీతాంతము గారి వలనులను విజయ
గోపాలస్వామి వారి యొక్క యాలయము కట్టించి పెద్దగోపురము నృపాలకారయములున్న కట్టించి
ప్రతిష్ఠచేయించి ప్రతిష్ఠచేయించి భూవసతి యేర్పాటు చేయించి పైనసమస్తవుత్సవములు

మున్న నాగరాజు గారు స్వహస్తముగా విషయము వ్రాసి జరిగిస్తూవుండేవారు.

ఇటు తరువాతను కవిదండి మసిలి నాగరాజు గారు అత్త

లిపరిగణాలు గోలకొండలో జమాదారి కాలయించి తెప్పుకొన్నను గలత్తరి తాలూకా

లో ఫలు [illegible] ని భూమిని రాజులు నాగరాజు గారు స్వర్గస్థులు అయి యుండగాను ఆయన కుమారుడు

ఆయిన పరశురామ రాజుగారికి వ్రాత్త వేసి నాగరాజుగారి నాడు అత్తలిపరిగణాలు నిర్ణయించ

డి జరుగుచూ వున్న దేశములకి వసతులు యధాతథ్యక [illegible] ండివారు అక్రమించునారు.

ఇటు తరువాతను సీతాంతములు విజయగోపాలస్వామి

వారికి వుత్సవములు జరగతము లేదు. భూమివసతి యున్నప్పటి కనుక అర్చకుడు ఆలయము కాని

పెట్టుకొని రాజు సన్నిధి దేవి జరిగిస్తూవుండేవారు.

ఆటు తరువాతను రారుల్లాలు వారి తరపున [illegible] కాం

32 దనుంచి నవాబు వరజీవా.. భాను వచ్చినప్పుడు ఆయన ప్రభుత్వములోని తూర్పితాంతము

గలుమలు క్రింది మజరా పల్లెలు సానె పల్లె మల్యాడి వరపు తూర్పు దనున్న అలసాని

పల్లె అనె గుడిపాడు యలవర్తిలోనున్న అంకవాని పాదు అనే డిరామన్న పాలవేములు

నున్న కలిసి పోయినవి ——

ఇప్పుడు ఈ గ్రామములో నున్న నవాబు సి [illegible] గార్ల స్వ

ల్పు ఆలయములు [illegible] యవరావరు గలమున్నటు ప్రతిష్ఠలు చేసినవి ——

1 వీరేశ్వరస్వామి
1 నందీశ్వరస్వామి
1 విశ్వేశ్వరుడు
1 కేదారేశ్వరుడు
4

ఇక గ్రామదేవతలు ——
1 పద్మ 1 అనుమాలు
1 ముసలమ్మ 1 ఆమలదమ్మ 1 పోలేరు
1 జానమ్మలు 1 అలవందలు 1 నువ్వులు
7

Fol 2

రాజమహేంద్రవరముజిల్లాకై కైఫియ్యతులు

బాయినపూడి —

~~ఈగ్రామము పూర్వమునందు ఋషులఅగ్రహారము అని ప్రసిద్ధిగావాడిక~~

22 కైఫియ్యతు మౌజె బాయినపూడి జిల్లా రాజమహేంద్రము మజుకూరు కరణము వేలూరి నపల్లె వెంకట్రాయుడువారిఇచ్చినది

అభినవజంబూద్వీపమున దక్షిణవారాసి సమీపమున దక్షిణాపటి మహాస్థలమునకు పూర్వభాగమునందు సార్ధయోజనపరిమితస్థలమును తుల్యనదికి ఉత్తరభాగమునందు మూడుక్రోసులదూరమునందు విద్యాచలమునకు దక్షిణభాగమున సమపాదరణ్యప్రదేశమయియుండగా త్రేతాయుగమునందు యిక్ష్వాకువంశసంభూతుడయినటువంటి శ్రీరాములు పితృవాక్యపరిపాలనాధురంధరుడయి సీతాలక్ష్మణసమేతముగా అయోధ్యాపట్టణమువిడిచి అరణ్యవాసమునకువచ్చేసి వారాంతంయీవల అరణ్యములుండి పాదచారులయి వస్తూవుండగాపైనచెప్పిన అరణ్యమధ్యమం అయినభూమియందు యొకబిల్వవనము వుండగా అక్కడకొన్నిదినములుకాలముగడిపి పిమ్మటను బిల్వము యీశ్వరప్రీతి యయినటువంటిదిగనుక తమకు యిష్టసిద్ధికాగలందులకయి ఆబిల్వవనమమధ్యప్రదేశమునందు సిద్ధేశ్వరుడనే యీశ్వరలింగము ప్రతిష్ఠచేసి ఆలింగమునకయిన బిల్వపత్రిలతోటీను టీరమునిర్మాణముచేసి పూజాపునస్కారములుగావించి ఫలాద్యుపహా

రములు సమర్పణ చేసి సేవిన్నచేతను ముందుకు విచ్చేసిరట. అటుపిమ్మట నా కుటీరము శి
థిలమయిపోయినప్పటికి ఆ బిల్వవనమధ్యమునందు లింగము పానవట్టమును అగ్రభాగ
మునందు నందియుండెనట —

ఆలాగున మరికొన్ని సంవత్సరములు గడచిన పిమ్మట మునిసిద్ధులు
అనే వారు మహాపురుషులు దివ్యక్షేత్ర సందర్శనార్థమయి వచ్చి దక్షిణకాశీ అనివాసులవా
రిచేతను భీమఖండము అనే పురాణము నందు చెప్పబడ్డది అయివున్నందున ఆలాగంటి దక్ష
ప్రజాపతి యజ్ఞం చేసినటు వంటి పుణ్యక్షేత్రమైన దక్షవాటిక యందు ~~దక్ష~~ సప్తగోదావరి
దక్షిణగుండము మొదలయిన పుణ్యక్షేత్రముల యందు స్నానము చేసి భీమేశ్వరుని దర్శన
ము చేసి అక్కడనుండి వారణావతమునకు వెళ్ళుతూ అరణ్యమధ్యమందు అనేక తపోధన ఋషి
వాటికల ~~ఆశ్రమ~~ సందర్శనలు చేస్తున్నప్పుడు పైన చెప్పిన బిల్వవనమధ్యమందున వచ్చి నిలిచిరి. త
త్స్థలస్థమయి యుండే యీశ్వర లింగమున్ను అదగ్రభాగము నందలి నందిన్ని చూచి యీ దివ
మహాపురుష ప్రతిష్ఠ అయియుండవలెను. కనుక యీ లాగంటి అరణ్యమధ్యమందు నయి
లాగంటి దివ్యలింగము ప్రతిష్ఠ చేసి పుణ్యాహవాచకు సావధానమున షట్కాలములు నాద నియోగన
చేసి ఆ సిద్ధులు అనే వారు యీ యీశ్వర లింగమునకు స్వల్పమయిన నాయాలయము రాళ్ల
తో యేర్పరచి చుట్టూ వారు నా నిరాశ్రయ తెచ్చి కట్టి ఆ బిల్వవనము నందు సిద్ధులు కొన్ని నా
ళ్లు నివాసము చేసి ప్రతిదినము నందున్ను ఆ లింగమునకు యథావిధి నియమము గా పూజా
* నమస్కారములు చేస్తూ వుండి, తరువాత అక్కడ విడచి సిద్ధులు వారణావతమునకు వెళ్లిపో
యినారట. తరువాత నున్ను అనేక కాలము ఆ యీశ్వర లింగము స్వల్పమయిన ఆలయము
కలిగి బిల్వవనమధ్యమందున నుండెను.

~~ఈ~~ ఈ ప్రకారము గా కొంత కాలము జరిగిపోయిన

తరువాతను కలియుగము ప్రవేశించిన తరువాతను ముక్కంటీశ్వరుడు అనే రాజు ఆయన
మహా పరాక్రమము కలిగిన రాజు ఇక్కడికి పశ్చిమమున అమరారామ మహాస్థలానకు సమీ
పమున నుండే ధరణికోట లో ఉండు వజ్రసింహాసనారూఢుడయి రాజ్యపరిపాలన చేయుచు
న్నంది ఒక నాటి కాలమున ముక్కంటి మహారాజు దాక్షారామ స్థలానకు వచ్చి సప్తగోదావ
రి నిస్నానము చేసి శ్రీ భీమేశ్వరుని దర్శించి సప్తగోదావరీ తీరమున షోడశ మహాదానములు
న్ను చేసి అక్కడ నుండి సర్పపుర మహాస్థలానకు విష్ణు శ్రీ భావనారాయణులు సన్నిధియం
దు వుండే ముక్తి గుండములో స్నానము చేసి భావనారాయణస్వామివారిని దర్శించి అక్కడ
24 నే ఉండి వేట సరదా చేసి చతురంగ బల సమేతముగా సముస్త సాధనములతోను న్ను అ
రణ్యము చొచ్చి వేటలాడుతూ వుండగా మరి కొంత దూరము అరణ్యములో వెళ్ళగా బిల్వ
వన మధ్యమందున స్వల్ప ఆలయము కన్పించినది. ఆ ఆలయములో చూచినంత
లో ఒక దివ్యలింగము వున్నది. అది చూచి ఆ అరణ్యమధ్యమందు లింగ ప్రతిష్ఠ చేయ
డానకు ఎవరైనా సిద్ధులు మునీశ్వరులకు మాత్రమే శక్యము గాని సామాన్య మానవ
మాత్రులకు కాదని నిశ్చయించి తిరిగి సర్పపురం వెళ్ళి అక్కడ నుంచి ఈశాన్యమున వుండు గు
లూరు వద్ద సముద్ర తీరము నందు ప్రవేశించి అక్కడ నిలచియుండే పైన చెప్పిన బిల్వ వన
మధ్యమయిన అరణ్యము ఛేదించి అక్కడ స్వల్ప ఆలయములోనున్న సిద్ధేశ్వరునకు విరి
విగా రాతితో ఆలయమున్ను ముఖమండపమున్ను కట్టించి చుట్టున్ను ఆ దేవి నరసించి
గాలుమను కట్టించి సిద్ధముని అనే జియ్యనబలుడ్యనికి అగ్రహారముధారాపూర్వకము
గా ఇచ్చినారు. సిద్ధముని అనే ఆయన ఆ అగ్రహారమును నూట ఒక్క వృత్తులు ఏర్పరచి బ్ర
హ్మణులకు ఇచ్చి పూర్ణ అగ్రహారము చేసినాడు. అగ్రహారమునకు మధ్యనే జైన ప్రతిమ
లు శిలా విగ్రహములు కొండచే ఉంచి ఆ జయుడేవరులను ఆలయము కట్టించి ఆ విగ్ర

హాముఁ ప్రతిష్ఠ చేయించినారు అటు తరువాత మరి కొన్ని దినములు జయునవాలు
శ్రీ జయమయివారెన్నోదినసులకా అగ్రహారముతొందు గావుండెది.

ఈ ప్రకారముగా జరుగుతూ వుండగాను ముకుం
టి మహారాజునకు జైన బ్రాహ్మణుల యందు మిక్కిలి గౌరవము స్నుభక్తి ~~గౌరవమున్నూ~~ తా
త్పర్యముకలిగియుండేవారట. ఆయన భార్యకు దేవబ్రాహ్మణులు అనే తెనుగు బ్రాహ్మ
ణులయందు చాల అభిమానము కలిగియుండేదిఅట. ఏదియొక నిమిత్తమువచ్చినప్పు
డున్ను మ్రసంగము మొదలనున్న జయనుల పక్షముగా ముకుంటి మహారాజు మాట్లాడు
తూ వుండేవారట. ముకుంటి మహారాజు భార్య దేవబ్రాహ్మణులు అనే తెనుగు బ్రాహ్మణు
ల పక్షముగా మాట్లాడుతూ వుండేవారట. ఈలాగున అనేకదినములు జరుగగా నొక
నాటికాలమునందు నముకుంటి మహారాజున్ను ఆయన భార్యఅయినపట్టపుదేవిన్ని
యుభయులు వాదించినారట ఏమని అంటే జయిన బ్రాహ్మణులున్ను దేవబ్రాహ్మణులు
న్నూ ఉభయుత్కులవారువున్నారుగదా । ఒకరిచేత వకరిని పరీక్షచేయించి యెవరుఅధి
కులో చూడవలసినది అని నిష్కర్షచేసి ముకుంటి మహారాజు ఆస్థానమునందు డెబ్బై
రెండువి నియోగముల వారున్ను పరివేష్టించి కొలువగా కొలువు దీర్చికొన్నుండి జయిను
లను తెనుగు బ్రాహ్మణులను కూడగా పిలిపించుకొని మేము రహస్యముగా నొకపదా
ర్థము నీ సభాస్థలమునందు నవుంచుచున్నాము. పదార్థము వయిదము చూడకమును
పుగా చెప్పవలసినది. ఆలాగున జయినులు చెప్పలేకపోయిరా యెనా జయినబ్రాహ్మణు
లువారాజ్యములో యెక్కడే కూడవున్నాగాని వెతికించి కళగానుగుల నడిపిస్తున్నాము.
తెనుగు బ్రాహ్మణులు చెప్పలేకపోయిరట్టాయెనా తెలుగుబ్రాహ్మణులు నారాజ్యములో
యెక్కడవున్నాగాని వెతికించి కళగానుగుల నడిపిస్తున్నాము అని సభవారలు అంతా

వినుచుండగా తెలిసెనట్లు ... యము పలికి ఆమరునాడు యెవరికి అన్నలయునవారికి తెలి
యకయుండగా నొకనూతన మృత్పాత్ర తెప్పించి యొకఘటసర్పము నుపట్టించి తెప్పించి
యీసర్పమును నూతనఘటములో వుంచి పైన ఆచ్ఛాదనచేయించి రాత్రివేళలో నుర
హస్యముగాను ఖచేరీ సావడిముందర గోయ్యి తవ్వించి ఆగోతిలో సర్పఘటము వుంచియించి
పైనమన్నుకప్పించియుంచి ఆమరునాడు యెప్పటియట్లనే వేళొక్కరెండు విని యోగము
26 లవారున్నబలసి రాలువగా రాలువు తర్కశాస్త్రుండు జయినులనుబాలవ్యాకరణులను పిలుపించి
తెలుగుబాలవ్యాకరణులను పిలుపించి యీజయినకన్నకులు వారినిన్ని ఆస్థానమునకు పిలి
పించినతరువాత నువీము యొకపదార్థమును ఆచ్ఛాదనచేసి రహస్యముగా వుంచినాము
ము మీరు మీయొకలసామర్థ్యంచేత గ్రహించి ఆపదార్థము యిలాగంటిది యిలాగంటి
నామము గలిగినది అని నిర్ణయించి చెప్పవలసినది. ఈ ఉభయపక్షములలోను ఆ
లాగున ~~ఆలాగున~~ యెవరు చెప్పలేక పోతున్నారో ఆ సమూహము లోన్ని వారు యొకటవు
న్నప్పటికి న్ని మారాజ్యములో వున్నవారికి కళిగానుగలను వేయించి తిప్పించివేయుదము
అవుతూ వున్నది. అది గనుక మీమీయోచనచేత బాగుగా నిదానించి చెప్పవలసినది అ
ని అడుగగా తెనుగు బాలవ్యాకరణులు విని మహాప్రభూయేలనవారి శెలవు ప్రకారం జరుగ
వలసినది సరియేగాని ముందుగా జయిన బాలవ్యాకరణులచేత చెప్పించవలసినది. వారు చెప్పి
K నతరువాత మేమున్ను చెప్పుతున్నాము. ఎవరు చెప్పిన మాట యథార్థమయితే మకు కనబడు
తున్నదో వారిని రక్షించవలసినది న్ని రెండో పక్షము వారిని కళిగానుగలవేసి తిప్పించమని
మనవిచేయగా రాజు ఆలించి జయినబాలవ్యాకరణుల వైపునచూచి మీరు ముందుగా చెప్పమని
అంటే వారు మాగురుస్వాములు వాయిదా అడిగి వాయిదాలోపుగానే వచ్చి సభలో అంతా విం
టున్నంతగా మహాప్రభూయేలనవారు వుంచినవస్తువ అనేది ఖచ్చితముగా చెప్పుతున్నారు.

ఏమంటే యీ సభ ముందర నాక నూతనమంటు ఏమున్నది. అందులో నాకసర్పము వున్నది అని
చెప్పిరి. ఆపైన తెనుగు బ్రాహ్మణుల వయిపున జూచి మీరు చెప్పండి అని అడిగి సంతలోతె
నుగు బ్రాహ్మణులు రాజు యెద్దను మూడు రాజులు వురియున్న అడిగి వెళ్లి సమూహం వారు అం
తా సున్న యొక నది తీరమునకు వెళ్లి మనకు అసాధ్యమయిన పరీక్ష వచ్చెను. జయిన బ్రా
హ్మణులు నూతనమంటు పములో సర్పము వున్నదని చెప్పిరి. మనము అడిగా మా చెప్పితే వారు
యథార్థ [illegible] చెప్పిన వారున్న వారు చెప్పిన మాటలని మనము సున్న చెప్పినామని - రహితము
అవుతున్నది. అందుమీద ఈ గారవమునకు పాలిప్పలు జయిన బ్రాహ్మణులు నున్న దండనకు పా
ప్పలు మనము సున్న అవుతున్నాము. వారు చెప్పిన మాటల్లో యొకటి యథార్థము చెప్పటుందుకు
మనకు లోబడాయెను. వారు దా అతిక్రమించవలెచ్చెను. మహారాజు శలవయిచ్చి సమయాం చేసినం
తరాత్మయచ్చేయున్నాను. మనము శిశు బాలవృద్ధ మయిన వత్సారక్షయము అయెన యోగ
ము సంభవించినది. అదిగనుక అలాగు కారుండా సంరక్షణ అయిన సాధనము అలోచి
న చేయవలసినది అని అందులో తెలిసినవాండ్లు పెద్ద. జనితలు అయినవాండ్లు అంతా యేక
మయి ప్రత్యక్ష దైవములను సూర్య భగవానులను సేవించి ప్రార్థన చేతాము మనయందుక
౧ రుణ పుట్టి మనకు సహాయమయి మనకు ధర్మరక్షణ అయిన సాధనోపాయము తెలియజేసినట్టాయె
నా పరి సర్వ [illegible] హెయినట్టుయిందున మనము అంతా నదీప్రవేశము కావడము అలోచ
నకాని మరి యొక సాధనము లేదని నిష్కర్షచేసి అంతా స్నానము చేసి రామ్ములో తమన్ని
లోనిలచి ఆదిత్యభగవానులును ఉపాసించబహు నిశ్చలచిత్తులయి ప్రార్థన చేయగా నుతూ బ్రా
హ్మణులలోనుండు బాలకారుణ్యము దయించి యొక వృద్ధ బ్రాహ్మణుడు అయితనవెంటయి
ద్దరు చిన్నవాండ్లను పన్నెండేసి సంవత్సరముల వయసుకలిగిన చిన్నవాండ్లను వెంటబెట్టు
కొని వచ్చి వారు బ్రాహ్మణోత్తములారా! మీరు యెందుకు యీ బాధ్యపున [illegible]

(శ్రమ) మనుపొందుతున్నారు. మీరు యీ చిన్నవాండ్లను యుద్ధరినివెంటబెట్టుకొని వెళ్లండి ఆస్థా
నములకు వెళ్లిన తరువాతను యీ చిన్నవాండ్లచేత చెప్పిస్తున్నామని చెప్పితే రట్టాయెనా/అ
ప్పుడు యీ చిన్నవాండ్లు చెప్పుతున్నారు. ఈ చిన్నవాండ్లు చెప్పినంత యథార్థమే కావు
24 న్నది. మీకు జయం అవుతున్నది. కాని యీ ఉపద్రవం కూడదు. అని ఆనతిచ్చి యివ్వగాను ఆవా
కనము విశ్వసించి తనకు బొమ్మలు ఆ చిన్నవాండ్లను యుద్ధరినివెంటబెట్టుకొని సమూ
హము అంతాను కాంచి మహారాజు ఆస్థానములోనికి వచ్చి మీరు రహస్యముగా వుంపించిన వ
స్తువులు యేమో చెప్పుతున్నాము అని అనగా రాజు ఆలోచి సభవారలను అందరిని కూర్చుం
డ నియోగించి జయిన బొమ్మలను సభకు రప్పించి అందరున్ను వింటూ వుండగా తనకు బ్రా
హ్మణులు చెప్పుమని అంటే తనకు బొమ్మలు మహాప్రభూ యేమో చెప్పుడు కిది యెంత
మాత్రము ప్రయోజనము అంగనక మాయుద్ధవదు వుకొంటూ వున్నది వంటి విద్వాన్ర్ల
25 లచేత చెప్పిస్తున్నామని ఆ చిన్నవాండ్లను వుభయులను పిలిచి మహారాజేశ్వరులు రహస్య
ముగా ఆచ్ఛాదన చేసి యుంచిన పదార్థము యేమి యున్నదో అది చెప్పుండి అని ఆజ్ఞాపిం
చగా ఆ చిన్నవాండ్లు ఉభయులున్ను చెప్పిన మాట. యీ మహారాజు వుంపించిన పదార్థము యే
మంటే యొక సువర్ణ ఘటము అందులోన యొక నవరత్నాలు చెక్కిన మాణిక్యాల బంగారు
పతకము వున్నది. అని చెప్పేవేళకు రాజు ఆవాక్యము విని ఆలాగున కాకున్న పక్షము
నందు నేనూ అని అడిగితే మేము చెప్పినప్రకారము మీకుం తారాతుగా అగుపడకపో
యిన పక్షము నందు నిర్ణయించిన ~~పక్షము నందు~~ సమయం చూప్పునిత్తమని బొమ్మ
లను కళగానుగలను వేయించి తెప్పించవలసినది. జయిన బొమ్మలున్ను బహువాక్య
ము చెప్పియున్నారు గదా! మీరు వుంపించిన పదార్థం యీ క్షణమందు యీ యుభయత
ర్కులవారున్ను చూస్తూ వుండగా యీ సభవారియెదుట నుపైకి . . . . వలసినది.

24 ١٢ జయినులు చెప్పిన ప్రకారము ఆ పదార్థము ప్రత్యక్షముగా కనుపడ్డ పక్షమునందు జయిన బ్రా
హ్మణులను సమయింపజేసిన ప్రకారముగా జరిగించక గానుగలను వేయించి ఆడించవలసి
నదని నిబంధపూర్వకముగా ఉభయులున్ను పలుకగా ఆ వాక్యములకు సభవారి సందేహనిసాక్షి
మలుపుంచి మరుకోటి మహారాజు తామ రహస్యముగా సభముందర పాత్ర వేయించిన ప్రత్య
యము పాత్ర నిమిత్తమై తవ్వించి నంతలో ఆ కుండను వర్ణపాత్రలున్ను అందులో నవరత్న
ఖచితమైన సువర్ణ ~~మయ~~ మయమైన తకమయమైనా కూడ నాగకంఠాభరణమున్ను కానవచ్చినది.
అందుమీద సభవారలున్ను మరుకోటి శివర మహారాజులుంగారున్ను కూడా బాల ఆశ్చర్యమును
ను బొంది తామ చేసిన ప్రకారముగానున్ను ఆ రాజు యొక్క రాజ్యమందున్న జయిన బ్రా
హ్మణులను అందరిని కలగానుగలను వేయించి ఆడించినారు. ఆ తరువాత జయినులలో కవ్వనవారి
రికమ్మకు అతిదాహులుగా నుపయోగముతో ఉన్న సిద్ధాంతగ్రంథములు మొదలయినవి వారి
వెయుద్ధనుండే పుస్తకసామగ్రి యావత్తున్ను తగులబెట్టినారు. అప్పుడు జయిన బ్రాహ్మణులు
చాలా నాశనము నొంది పోయినారు —

ఆది మొదలుగా సుప్రసన్నమైన సిద్ధమయిన ఆ ప్రకారము
పాళ్ళు ఆయిపోయినవి —

ఇట్లు తరువాతను చాళుక్య భూపతులయినట్టి
చాళుక్య మహారాజు ఆ ఖండ గౌతమీ మహానదీ తీరమునందు ప్రాచీనమైన దుర్గములు
నుండి వేంగీదేశ మేలు రాజ్యము చేస్తూవుండి కుమారారామ భీమేశ్వరాలయ శ్రీ మహా
దేవరకు ఆలయముగా పురము అంతా పాదులు విరివిగా కట్టించి ఆలయము కట్టించి
ఆయాలయము యొక్క సింహద్వారములో గావల చేసే నిమిత్తము జొనయన అనే
శాస్త్రపు నియమించి వారికి వసతి నిమిత్తమై చెప్పిన సిద్ధమయిన ఆ ప్రకారము

గాలివానలవల్లన పల్లెనే కట్టుకొమ్మని ఆగాలివాన ముగ్గురిందు జరుగుతూవున్న సమయం అంతా వానికి సర్వమునాసా అనుభవించుకొమ్మని యిచ్చియుండగా ఆ బోయన అనేవాడు సిద్ధముని ~~[illegible]~~ అగ్రహారముల యొక్క గ్రామమంతా స్థలమును బోయన పురాణి అనే పేరిట యొక్కగా మునుకట్టించినాడు. ఆ బోయన అనేవాడు జాతిలో కాపు. వాలవాడు ఈదేశములో నిల.. ..వాళ్లు అనే జాతిగా చెప్పేటి చెప్పుతున్నారు. ఆ పురవాడు తనకు బంధుజనములను దరిని నిర్మాణాలు [illegible] దెచ్చి పెట్టుకుని వచ్చిన బోయన పురాణి గ్రామము నిర్మాణము చేసినారు ముందికి ~~[illegible]~~ గ్రామమొక్క భూమిలో వసతులువుంచి - - - రమణీయమైన టెక్కి మఱింత [illegible] బాళుకన భీమేశ్వర శ్రీమన్మహాదేవర ఆలయములో శ్రీ భీమేశ్వరస్వామివారి ఆభరణములు ఉపకరణములు మొదలయిన వియేమన్ని దొంగతనము చేకుండా ఆ వాళ్లు సేన రాత్రి సప్రమాది కాపాడుతూ ఆయాలయము వద్దపు తదినములందు జరుగుతూవున్న బలువన్ని ఈ సత్రము నడుపించి యుండెడి పాత్రసామగ్రి మొదలయినవి యేమన్ని దొంగతనము కాండకుండా రాత్రిళ్లు యేమి పగళ్లు యిండెను కాపాడుతూ యీప్రకారముగా నుండెవారట.

యీప్రకారముగా చాల దినములు బోయని అనేవాడికి ఆగ్రామము వసతిగా జరుగుతూవుండెదట. అప్పుడు బోయన అనే ఆతను గ్రామానకు పశ్చిమ భాగమందున ఒక చెరువు త్రవ్వించినాడు. అది యిప్పటికి వై సంవత్సరములు కిందట పర్యంతము వున్నది. ఈతరువాతను ఆ చెరువులో మట్ల నిండా కట్టడా చెరువు గర్భం వరకట్టి గ్రామస్థులు ఒకటిపూర్తి వరిచా చేమొదలయిన ఆరంభములు పండిస్తూరా వరాముచే తప్పు సంవత్సరమున్ని చెరువు కట్టు కుమరమ్మత్తు లేక చెరువు మెట్టగా వచ్చి పూడిపోయినది.

ఇదిగాక గ్రామానకు పుత్తర భాగపున నలుతట్టులా ఆ నగానాలు గవ్వె పులును కట్టువేసిన కోనేరు నాకట త్రవ్వించినాడట. ఆకోనేరు ~~[illegible]~~

చాల దినములు ఆయెను. అ.. శకముల అయిపోయినది.

ఈ బాయిని పూడి గాలమానకు పూర్వభాగమునందు ఒక శిలా శాసనము వుండెదట. పది సంవత్సరముల కిందట సన్యాసి బైరాగులు వచ్చి ఆ శాసన స్తంభము పెకిలి వంతుకాని ష్ఫలజనములు చేసి ఆ రాత్రి ఆ కట్టడ తీసేయుండి నిశిసమయమందున వెళ్లి పోతివు
౨. స్వశాసనపు రాతి క్రిందను ద్రవ్యం వున్నదేమోనని అపేక్ష చేతను ఆ శాసనము రాయి త్రవ్వి దిగువ పడద్రోసి వెళ్లిపోయినారట. ఆ రాయి దిగువను పూర్తిగా చెతపట్టు దూరాన దిగువను పడియుండెదట. ఒక సంవత్సరము దిగువను పడియుండెనట. ఆ యుత్తర వాతను బట్టేల క్రింది కిగడ పల క్రింద నైవేద్య మట్టు గాలిమా దులవారు యెవరైనా పట్టుకాని పోయినారేమో కాని ఆ తరిగి ఆ రాయి కనుపించకుండా పోయినది. అని చెప్పుతూ వున్నారు.——

ఇప్పుడు ఈ యీ గ్రామములో వుండే వి [illegible] వాండ్లు అనే వాండ్లు అప్రశూద్రులలో నుబేరు చండాలురలో నుబేరు. ఈ నీలం వాండ్ల మనుష్యులు బహు నల్లగాను గా వుంటారు. వీండ్లకు వివాహములను బాలవ్యంగులకు వచ్చిపోయిన తరువాతలుగా వుంటే వివాహము చేయుంచరతము గలదు. వీండ్లు తెలగా గాలకుడు గ్రామాచారము గలదు. వీళ్లను తెలగాలకు తెలగాలు వివే .... వీళ్లను చండాలురు నున్న చండాలురను వీ
32 ళ్లు స్నానము పట్టుదము లేదు. వీండ్ల యింట్ల ఆడుబాల్లు తెలగాల పుచ్చుకొని సంబంధము చేయరు. తెలగాలయింటి ఆడు బాల్లను వీండ్లకు యిచ్చి సంబంధము చేయుడము లేదు. అలాగునే చండాలురకున్ను వీండ్లకున్ను సంబంధము లేదు. వీండ్లు బాలవ్యంగుల వద్దకు వచ్చిరట్టాయెనా దూరముగా చండాలురు మెయితేము దము గలిగి యాలుంటూ న్నారు అంతే యొద మువుండి [illegible] డ్లాడ డమే కాని సమాపము న నురావడము లేదు. బాలవ్యంగుల యిండ్లను యానిలము వాండ్లు వచ్చి రట్టాయెనా తలవాపేటి గుమ్మము వెలుపల వుండి మాట్లాడడమే కాని

ఆవరణములోకి రావడము లేదు. ఇప్పుడు యీ భాగము పూర్తిగా మనుష్యులు అంతా నిలంపా
6 కే యున్నారు. వీరు వుచ్చుల తోనే పదార్థములు నైజామురములు కొల్లమేకలు గొఱ్ఱెలు ఇంకా
ఆరణ్యం సంబంధమైనవి లేళ్లు దుప్పులు మొదలుగా వుచ్చుల తోనే జంతువులను పుచ్చుకోవ
డము కలదు. పసరములను పాత్రము యెద్దులను ఆవులను పాడియావులను గేదెలను యివి భక్షిం
చడము లేదు. గోమాంసాహారమును భక్షిస్తున్నారు —

ఈ నిలములవాండ్లు ఆనే వాండ్లు యీ స్థలము చేరవే
సించిన దారభ్యము వీరి వృత్తి యేమంటే తలాపడిసె యీరవై యేసి వరహాల దిహాలం
దున్నుతూ దిహాలములకు పన్నయిస్తున్నారు. ఇదిగాక వీరివృత్తి చుట్టుపట్టు గలమా
ఘలులు రాత్రిళ్లు వెళ్లి గోడలు మకన్నములు తవ్వి యిండ్లల్లో వున్న సొమ్మును దోచుకొ
ని పోవడం రాత్రిళ్లు పొలంలో పుల్లకట్టుకుపోవడం సిద్ధముగా శిలాలలో యెగరవే
33 సి వుంచి --- కట్టుకపోవడము భూములో వేసినపొత్తళ్లు పెల్లగించి ధాన్యము కట్టుక
పోవడము రాత్రిళ్లు దొడ్లు మీదపడి గొడ్లు తెగగొట్టి పశువులను తోలుకొనిపోయి
దూరముగా పడిపడి పోను ఆమడ దూరాన ఆ పల్లెకు పోవడము ఆ గ్రామమునకు సమీప
మయిన మార్గాలను మార్గస్థులు యెవరయిన నడుస్తూవుంటే సాయంత్రము సమయమందు
న్ను రాత్రివేళలయందున్ను అలాగున -- మార్గస్థులను కొట్టి దోచుకోవడము. ఈలాగు
న వారనములు చేస్తూవుంటున్నారు. అయితే యిటు తరువాతను జిల్లా వచ్చిన దారభ్యా
పైనచెప్పిన దొంగతనములు తరచుగా చేయడములేదు. వీళ్ల మతము ఆనేది వైష్ణవులు
యందు భక్తి కలిగి ప్రవర్తించడమున్ను వైష్ణవులచేత చక్రాంకనాలు రావడము
కలదు —

— ఈ చాళుక్యరాజుల తదనంతరము నందు చోడరాజులు

స్త్రీ కులోత్తుంగ చోడదేవ మహారాజులు కావేరీ తీరము మొదలు కాని గంగాతీరము వరకు
తమయొక్క రాజరికము చేస్తూ వుండినప్పుడు శ్రీమత్కుమారా రాము బాళ్లు రన భీమేశ్వర శ్రీ
మధ్య హాదేవరకు ప్రహారి రావు నిమిత్తమయి నిలము వాండ్లకు భూమియున ప్రాదిసూరు మంది
కి వసతులుగాను నడిపిస్తూ వుండేవారు. తదాదియీ ప్రకారం జరుగుతూ వుండగాను గ
జపతి వారి తాలూకు సీతాబ్ ఖానుడున్ను దివాను అయిన అవసరాల పెద్దిరాజున్ను రా
జమహేంద్రవరపు దుర్గములలో నుండి సర్కారు దేశములు రాజమహేంద్రవరం దండపాట
మహేంద్ర స్థలాలు యీరవైయొక్కటి స్వాధీనం చేస్తూ వున్నా సమయము మందు నెవె పెద్దిరాజు సీతాబ్ ఖా
నుదియాబ్ లాలో విరోధపడి తన [వేళ] సీతాబ్ఖానుడి మీద - - . . . రాజమహేంద్రవర
4 ము నుంచి గోలకొండకు పోయి అక్కడ విభురాంపాదుషహా వారి దరిశనము అయి సీతా
బ్ ఖానుడి మీద నుగిల్లా చేసి పాదుశహాగారికి రాజమహేంద్రవరం దుర్గము తానావే
సియిస్తున్నాను. నా మొఖ్ఖా నుతగిన సల్లహకారుకు రావలసినది (ముఖ్యం) దయచేసి ఆజ్ఞాపించమని
మనవి చేయుగా పాదుషహావారు అబ్దుబ్ఖా తమ దేశాల్పు వాజారులో వున్న హాజరులు
మరి కొనె బునుస్సు ఖాపల్లిసా మంతరావు సు కరారి వీరరావు వక్తారా సరదార్లకు తగిన
హాంజు సు వెంబునిచ్చి రాజమహేంద్రవరము దుర్గము మీదికి శాలివాహన శక వరుషంబులు
[illegible] అగునేటి అంగీరస సంవత్సరములందు అంపించగాను వారు పెద్దిరాజు యాకూ
డాయిచ్చి రాజమహేంద్రవరం దుర్గం స్వాధీనము చేసి సీతాబ్ ఖానుడి యొక్క తాలూకా యీ చేసే వారు
సీతాబ్ఖానుడు నిలవలేక పారిపోతూ వుండెను. అప్పుడు సీతాబ్ఖానుడు బోయి నవాడి బో
యి నతాలూకా నిలము వాండ్లు నూరు మంది నిన్ని పిలిపించి వాండ్లు మీకు బందోబస్తు వలెం అయిన
వాళ్లు అనిత సనక నిమెట్టు కాని యీలుంద మీరు ఆజ్ఞాపించగా దేశాధిపతి అయి సీతాబ్ఖాను
డు వున్నాడు. గనుక ఆయన ఆజ్ఞ ప్రకారముగా నిలము వాండ్లు నూట యాభై మంది వెళ్లి

రాజమహేంద్రవరం దుర్గములో సీతాబ్ఖాను డేరాగా ఉంటిరి. సీతాబ్ఖాను దుతురక బలము యాదవ పోట్లాడితే కరాజమహేంద్రవరం దుర్గవిడిచి బెడ్డు పిల్ల మంగాన నకుపరారీ అయి పోయేనప్పుడు నీలము వాండ్లు నరాటయాబై మంది ని సీతాబ్ఖానుడు వెంటనే లేచి పోయి
౫ రాయుండగా తురక బలములు వెంట తగిలి తాళాలుకు ఖిల్లా దోయిసు సీతాబ్ఖాను నిపట్టుకొని తలకొట్టినప్పుడు నీలము వాండ్లు కొందరు పడ్డాపుడి రకేతి అప్పుడు తురకలు కొట్టివేసినారు. హతశేషులు భాగయిన పూడి వేరినారు. దేశం తురకా ఖరాబా చేసినారు. గనుక కుమారారామ మొదలయిన దేవస్థానములు గుళ్ళు తురకలు ఖిలు చేసి పూజలు నర వనివృత్తక పోవడము చేత ధ్వంసములు అయిపోయినవి. అందువలన దేవస్థానములు చేరి ననౌకరులు గాక నీలము వాండ్లకు పూర్వపు వసతులు నడిపించినారు. వారు కాబట్టి నీలము వాండ్లు జన్మభూమి విడచి పోజాలక తురుకాంగముచేసి కాండ్రులు ఉన్నకొంటూ అది మొదలుకొని దివాణ పనుపన్ను పెట్టి జిరాయితీ పొలములు దున్నుకుంటూ వున్నారు.

౬ ఈ గ్రామములకు పూర్వమందు వేడి రేశ్వర . . . అనేకంపాలెవాండ్లు మిరాసీదారులు అయినారు. ఇటు తరువాత సుగజపతి గణపతి మహారాజు వారి రాజరికములోను గోపరాజు రామన్న అనే నియోగి శాలివాహనశకం 1072 అప్పుడు మహారాజు దేశముంతటను కరిణీకపు మిరాశీ సంపాదన చేసినప్పుడు బాయన పూండి మిరాశీ అనే యుద్యోగము పంచెనవారు అనే ఆరువేల నియోగులకు ఇప్పించినారు. నాటి నుండి ఆ వంశజులు అనుభవిస్తూ వున్నారు —

ఈ గ్రామము యొక్క భూములు ఫలబేధాన్నదులు —

1 పెసలు 1 ఆముదాలు 1 పొగాకు రాగులు 1 లంకపొగాకు

1 మినుములు 1 అలచందలు 1 అనుములు

7

Vol 36 చిన్నపువ్వు వేనె కైఫియ్యతు

Account of Chinni puvvu kunny. Rd 24 of July 1816

Vol 37 రాజమహేంద్రము జిల్లా పైకేషి (?) పిఠాపుర పరగణాలో (?)

కోన అడవియందు చిన్నపువ్వు వేనె కయిఫియ్యతు

రాజమహేంద్రవరమునకు తూర్పు యిరవై క్రోసుల దూరము
గా వుండే పిఠాపురము యీ పిఠాపురమునకు తూర్పుగా ఆరు క్రోసుల దూరమున పొన్నాడ
తొండంగి వేమ యీ గ్రామాదులకు యింకా కొన్ని మధి గ్రామములు అంటు వక కోన
అనే అడవియున్నది. ఈ కోన అనే అడవి ఉత్తర దక్షిణాలుగా పొడుగు పది క్రోసులు
వుంట్టున్నది. ఈ యడవికి తూర్పున పావు క్రోశడు దూరము వుండియుండడము గాన సము
ద్రము వున్నది. ఈ యడవికి పడమరగా యీ పైన చెప్పబడ్డ గ్రామములు పొన్నాడ తొండంగి
వగయిరాలు అడవి నిలింట్టయున్నవి. ఈ గ్రామాదులకు తూర్పుగా వుండే సముద్రము సందున
యీ కోన అనే అడవి వెడలుపు అరక్రోశము కొంత పుష్పగా క్రోశడు వెడలుపు కొంత అర క్రో
శెడు వెడలుపు కొంత మున్నా క్రోశడు వెడలుపు యీలాగున వెడలుపు గలిగి పొడుగు
... గలిగియున్నది. ఈ కోన అనే అడవిని ఆవులు మొక్కన్ను యిద్దిగలవములు లేనందు
పశువులకంటే మిక్కిలి బలము కలిగియుంటున్నవి. ఇంతే కాకుండా [illegible] వంకర లేకుండా
తా [illegible] యుంటును. కోనయందు మనిషి చవుడువి నగానే యీ యడవి గొవులు ఇం
కా మని [illegible] రముగానే [illegible] వెళ్లు గంతులు వేసి పారిపోయి నట్టుగా పారిపోతున్నవి.

ఇదిగాక యీ యడవియందు విస్తరించి దోమలు వున్నందు వలన పగలు యీ యడవి గావు
లు యీ యడవియందు తిరిగి అడవిలో నున్న గడ్డి మేసి యీ యడవి ~~ ~~ ని అంటియున్న
గలు మాదులు పెన్నాద తాండంగి వేమవరం వగయిరా గ్రామాలు చేలల్లో పడి మేస్తూ
డవులు న్నికలవు. ఈలాగున పగలు అడవియందు సంచరించి అడవిలో దోమలు
వున్నందువలన అడవిలో పడుకొనక సముద్ర సమీపమునందున్న సముద్రం దరికి వెళ్ళి కెర
టాలు తగిలేటట్టుగా నీళ్ళ దరిని పండుకొంటవి. ఈలాగున సముద్రపు దరిని పరుండడ
ములవలన మాటు కాచి చెట్లచాటున నుండి కలక్టరు మొదలయిన దొరలు తుపాకి వేసి చం
పుతారు. ఈలాగున తుపాకి వేసినప్పుడు వకటి రెండు పడడమున్ను. . . .

38 . . . . నవి. ఇదిగాక యీ యడవియం
39 దు వుండే వృక్షజాతములు పేరులు వుసికొగచెట్లు దాసిగచెట్లు గొల్లచెట్లు యీచెట్లుచి
న్నవి న్ని పొదలు పొదలుగా వుంటున్నవి. ఇవిగాక కుంకుడుచెట్లు అకరుడు కరుడా విస్తారమై
నే చెట్లు కలవు. ఈ కుంకుడుచెట్లు మొదలు చుట్టు వారు కానివలయుంపడి మాను జ్ఞానలుపడి
జ్ఞానలు వుంటున్నవి. ఇదిగాక యీ కొన అడవిని పాలవృక్షములు అతి విస్తారములుగా
గలవు. ఈపైన వ్రాసిన వృక్షములు యొక్క అడవియంటున్నవి గాని అడవియందు తాపాల
చెట్లు బహుమిక్కుటమయిన వృక్షములున్నవి ఈ పాలచెట్లు మొదలు వలయం చుట్టు వారు
కానియా బైజానల వాలయములు కొన్నిన్ని నల బైజానలు గల వృక్షములు కొన్నిన్నియు యీ
గంటివలయములున్ను అతి విస్తారమయిన పొడుగున్ను గలిగిన పాలవృక్షములు అనేకము
లుగా గలిగియున్నవి. ఈలాగంటి వలయములు గలిగిన పాల ~~వృక్షములు~~ మొదటియం
దు మాను రెండు నిలువుల పొడుగు కొన్ని నిలువు ముడున్నర పొడుగు కలవి కొన్ని
యుండు . . . . . పాలచెట్లు మొదటి ~~ ~~ మానుయం . . . . .

బాలుగా వుండియుంటువి. ఈ యడవిలో వున్నపాల వృక్షములు యా
వత్సరము మాసు మొదటి లోపల తా వలయము చుట్టువారు కొని పడివేసు జూనలు కొన్ని
పడిజానల [వలయము చుట్టువారు కొని] వలయము తాళ్లు గలచెట్లు కొన్ని కలవు. ఈ తోపా
ట్లపై డుసుని లవేడు నిలిచి. దున్నిరక లకియు న్నందున మనిషీకులా సాగానూర్చుండియుం
డవచ్చును. ఇదిగాక యిలా గంటె వలయము గల వి న్నిలోపల విస్తరించు తాళ్లు గలిగి
యున్న వృక్షములు యీ యడవికి సామీప్యమయిన గలమాదుల వారు చెట్లుకొట్టి వరిపంటు
లు మొదలయిన పంటలు పండించి నపుడు యెందుకు వాలా చెట్లు యొకటి మొదటి తాళ్లు
వున్నంత మట్టుకు గట్టిగా యుంటువి. అనియె లెక్కకాలువలకే మీద వులకనమలకే మంత్రా వలు
గా వుండి చెట్లు యీ పాల చెట్లు తాళ్లు గల మానులు తీసుకవచ్చువేస్తున్నారు.

ఈ ప్రకారంగా గంటె యీ పాల అడవి యందు బహు విస్తార
మయిన యీ వంటి తేనె తుట్టెలు గలవు. ఈ తేనె తుట్టెలు విస్తరించి కావడ మేలోత్తను న్నారు
యడవి యందుకొండు ఇప్పచెట్లు వున్నందు వలన కాయలు విస్తరించి కాయడము వల్లను
బహుయిన వాలు నీ తేనె తెట్టెలు వుండిన్నియు కానీ నల అడవికి పడమరను అంటియున్న
నిరిడ తాండడంగివేపు వరం పగయి రా గలమాదుల గ్రామ నివాసులుగా కాపురం వున్నారయిన
లు మొదలయిన వారిమయింకా యుత్తరమైన వారిమ యీ కాన అడవి న్నిపయిన వారియ
బడ్డగలమాదులు స్త్రీలు పలుకుబడిలో వుండి మిరాపురం జమీదారుని వద్ద యిజారా చేస్తున్నా
రు. యిజారా చేయడము లో రెండేసి మూడేసి సంవత్సరములకు యిజారా చేసి అడవిలో
అయ్యే తేనె మయిన్ని కుంకుడు కాయలు వగయిరా అనుభవించి యిజారాదారుడు
అడవి యందు వనమూలాకు మనుష్యులను వుంచి బందోబస్తు చేసుకొని. మయినవసిన
తేనె కుంకుడు కాయలు యివిన్నియుంకా అడవి యందు పిసినిగ పండ్లున్ను గాల్ల పండ్లున్ను

పండుతవి. అవి యిత గుమాత్రం ఖరీదులకు అమ్ముకోవడము న్నుకద్దు పయిన వ్రాసిన తేనె
కుంకుడుకాయలు మొదలయినవియీ యడవి సమీప గ్రామాదులు యేమి పిఠాపురము సా
38 మర్లకోట మొదలయిన కసుబా . . . యిజారాదారుడు అమ్ముకొనుటయిలాగుంటయి యీ 38
6 యడవియందు చిన్నపువ్వుతేనె అనే తేనె అయ్యేక్రమము ——

ఈ పయిన చెప్పబడ్డ కోన అడవిలో తేనెతుట్టెలు పెట్టేతే
నెటీగలలో చిన్నయీగెలుకలవు. ఆయీగెలు పయినవ్రాసిన పాలచెట్ల తొర్ర
లలోగూండ్లుగా వుంటున్నవి. గనుక ఆగూళ్లయందు యీ చిన్నయీగెలు నివాసము వుం
డడము కద్దు. ఆలాగున వుండియీ కోన అడవియందు చిన్నచెట్లు అనే చెట్లు గలవు. నిలివె
డుపొడవు వుండి యయుండడముగా నున్న చిన్నచెట్లు మొదలు వలయము జానెడు యీ చిన్న
చెట్లు ఆకుజమ్మిచెట్టు ఆకురీతిగానే యుంటున్నది. ఈ చిన్నచెట్లుకు చిన్నవి తెల్లవిన్ని
పువ్వులు గలవు. ఇది గాక వరి పంటలు పండేదినములయందు వరిచేలు యీనుతూవుం
డే సమయమందు వరిపువ్వారు అనే పేరుగల వరి పువ్వు వుంటుంది. పయిన చెప్పబడ్డ తేనె
టీగలలో చిన్నయీగెలు యీ వరిపువ్వారున్ను కోన అడవియందు వుండే చిన్నచెట్లపువ్వున్ను
తీసుకపోయి కోన అడవియందున్న పాలచెట్లతొర్రలలో చిన్నయీగెలువుండే గూళ్లయం
దుయీ వరిపువ్వారున్ను చిన్నచెట్లపూవున్ను యీ రెండున్ను పాలచెట్ల తొర్రలయం
40 దువుంచుతవి. ఈలాగున పాలచెట్ల తొర్రలయందు వున్న గూండ్లయందు వరిపువ్వారున్ను
చిన్నచెట్లపువ్వున్ను వుంచి ఆపయిన తేనెటీగలో యీ చిన్న తేనెటీగలు పిల్లలు పెట్టుతవి.
ఇదిగాక కోన అడవి యిజారా చేసిన యిజారాదారుడి తాలూకు అడవియందు వఠి
అయిదు మండిపాకలువేసుకొని కనిపెట్టుకొని యుండడము కద్దు. ఇంతే కాకుండా ఆ
షాఢమాసములోనున్ను యీ కోన అడవి పలుకుబడిలో కివస్తూ వుండే తాలూకా పిఠా

పురముతోబాటు పిఠాపురము జమీందారుని తాలూకు ఆషాఢమాసములోనున్ను మా
ర్గశిరమాసములోనున్ను ఘాటువెళ్ళియూ కొనయడవి యందుండియు జమీందారుడి తాలూకు
అడవిని పాకలువేసుకొని కాపువున్న మనుష్యులచేత పాలతొట్ర్లయందు యీ చిన్నతేనె
టీగలు వుంటాన చిన్న పూవున్ను వరిపువ్వులున్నుయీ చిన్నతేనెటీగలు పిల్లలు యెదిగి వరిపు
వ్వారు చిన్నపువ్వుతేనె నరము నుపే జమాదారుడి తాలూకు శిపాయీలు యీపాలతొ
ట్లలయందు కాపువుంటూ ఉగనుకయీ యు జమీందారుడి తాలూకు అడవియందువున్న మను
36 ష్యుల చేత యీ చిన్నటీగలను కొట్టించి జమీందారుడి తాలూకు అడవిలో ఘాటువు
న్న సిపాయీలు జాగ్రత్త చేయించి తీయిస్తున్నారు. ఈలాగున తీయించనది చిన్నతేనెటీగల
లో చిన్నతేనెటీగలు పాలచెట్లయందు వుండే తొట్ర్లయందు పెట్టినది చిన్నవరిపువ్వులు
న్ను చిన్నచెట్లు పువ్వులున్ను తినియున్నది చిన్నయిది చిన్నపువ్వుతేనె అనే పేరు పెడితే కలదు. ఈ
చిన్నపువ్వుతేనె అనేది వుండేత్రము మము రెలాగంటే దంటే నూరు రకముల పువ్వుపలుకులవ
లనే చిన్న చిన్నపలుకులుగా సెరుపేరున్నర తూనికగల గట్టి తెల్లగా వుంటున్నది. ఇ
ది అతి మధురమయిన రుచి గలిగియుంటున్నది. ఇది చైత్రమాసమునే యే వైశాఖమాస
ములోనే మనదివే సవికాలములో మనుష్యులు రెండు మూడు దబ్బు లయెత్తు పుచ్చుకొంటే దేహ
మునకు మిక్కిలి బలము గలిగియుంటుంది. ఈ చిన్నపువ్వుతేనె అనేది సంవత్సరానకు రెండు
సారులు అవుతుంది. మొదట ఆషాఢమాసములో అయ్యే చిన్నపువ్వుతేనె కొంచెము పలు
చగా వుండడమున్ను రుచికరం విస్తరించి తీపి కలిగి యుండడమున్నులేదు. ఇది కాక ఆషాఢ
మాసములో యెనిమిదిలామ్మిది వీశెలు పరనంతము అవుతుంది. జాగ్రత్తపెట్టె అయ్యేస్థలము
లయందు. - - - - - - యెనిమిదిలామ్మిది వీశెలు అయివుంటుంది గానిలే
కపోతే నాలుగైదారు వీశెలు అవుతుంది. ఇంతే కాకుండా ఆషాఢమాసమునందు వరిపం

టుల సమయము కానందున వరిపువ్వారు వుండదు గనుక కోన అడవియందు వున్న చిన్ని అనే
చెళ్లుపువ్వులు మాత్రమే యీ చిన్నతేనెటీకలు తీసుకొని మళ్ళీ పాలతొట్లయందు వుంచేగూ
ళ్లల్లో పెట్టి తుట్టెచేస్తవి గనుక వరిపువ్వారులేనందున ఆషాఢమాసములో అయ్యేతేనె
గడ్డ తక్కువగా కావడమున్నూ వరిపువ్వారులేనందున ఇచ్చిత తక్కువగా ఉండడమున్నూ
కలదు. మార్గశిరమాసములో అయ్యే చిన్నిపువ్వు తేనెకు యీ మార్గశిరమాసమున కూలో
గానె కార్తీకమాసములోనె వరిపంటలు వేయబడినందున గనుకనున్నూ యీ కోన అడవికి
సమీపముగా వున్న పొలాలల్లో దంతి వగయిరాగుమాదుల విస్తరించి వరిపండుతుం
డిగనుక కార్తీకమాసములో చెళ్లు యీనుతూ వుండే సమయమందు యీ చిన్నతేనెటీగలు
వరిపువ్వారు తీసుక వెళ్లుచున్ని . . . . . ఆ కారణాన తేనె మండెలు పె . . .
. . . . గురించి మార్గశిర మాసము . . . .

చిన్నిపువ్వు తేనె బహు మధురంగా వుంటుంది. విస్తరించి మధురము గలిగి యిలు తెల్లదమే కా
కుండా మార్గశిరమాసములో అయ్యే యీ చిన్నిపువ్వుతేనె గడ్డ మట్టాలు ప్రత్యేకము
గు బాగా అవుతుంది. ఇక్కలాగంటే యీ చిన్నిపువ్వు తేనె అనే వాడికే మాత్రమే కానీ
నెవాలె పలు చగానున్నూ యిది గా వుండదు. పైన చెప్పిన ప్రకారము గడ్డ కట్టియుంటున్నది—
—కావున ఆ అడవియందు ఆషాఢమాసములోను
న్నూ మార్గశిరమాసములోనున్నూ ఘాటు వుంచె చిన్ని పువ్వు తేనె మరియు వరి స్వాధీనము కా
కుండా జాగ్రత చేయించి కోన అడవి మలుపు బడిలోకి వచ్చె పిఠాపురం తాలూకా జమీందా
ర్లు అయిన రావువారు యీ చిన్నిపువ్వు తేనె తెప్పించుకొని యితరులకు దవ్వు ందేటి యెవర
వరు దొరలకే మరియు పిఠాపురము తాలూకా జమీందారు దొరకె ముఖ్యముగా కావలసినటువం
టి రాజబంధువులు మొదలయిన వారికి యేమి తగు మాత్రము పంపించి లోతక్కువ

వారున్ను బ్రదుకుచేసికొంటారు. ఈ కోన అడవికి సమీపముగా నున్న అడవికి పడమర గ్రామాన్ను వున్న పాన్నూర తాండంగి వేమవరము వగయిరా గాండ్లు మాదులయందు వరి మొదలయి
38 న పంటలు పండుతున్నవి. సరికదా తాండంగిలో విస్తరించి పుట్లు తరబడి నువ్వులు పండుతవి. ఈ తాండంగి సమీపముగా నున్న గాండ్లు మాదులవారి మీ యింతా తాండంగి చుట్టు పట్టు తాలూకాలల్లో గాండ్లు మాదులవారమి దొడ్డవరి వరు వర్తకులయి తాండంగి వచ్చి నువ్వులు కొనుక్కొని యెకాడికల్లా కుసుబాస్తలాలకు రవానా చేసుకోవడము కద్దు—

ఈ కోన అడవి బహు దట్టమయిన అడవి యేలాగంటె కోన అడవియందు పెద్దపులి వచ్చి యుండదు గనుక అల్లుడవి యందు మిక్కుటముయిన అడవి గోవులు సంచరిస్తు వుంటవి. ఈ అడవిగోవులు వున్నందువలన అడవి యందు తిరిగే మనుష్యులకు యెంతమాత్రము భయములేకుండ నిర్భయంగా రాత్రి పగళ్లు సంచరిస్తూ వుండడము కద్దు. ఈ లాగంటె కోన అడవినియుళ్లు కలప వాడ కలప ఆయెన వృక్షములు లేవు—

గొప్పచెట్లుగా వుండెవి. తుమ్మచెట్లు పైకానా కట్టెన్ని చింతచెట్లు వేపచెట్లున్ను కలవు. తటిమర్ల ఇంతా తుప్ప అడవియున్నది.

పైన వ్రాలసిన బిస్న పుష్టాసె అనేది జమాదారుడు మ .... అన్నాళ్లైన వారికియిజారాతు యివ్వ .... కుంటె అమానిన్ని పుంచితేనె జా .... వుండడమున్ను కలదు. అమానినిజాగ్రుత్తచేయుంచడమే తరచుగాని యిజారాకు తరచుగా ప్రతి సంవత్సరమున్ను యివ్వడములేదు.——

Vol 43 రాజమహేంద్రవరం సర్కారు మొకెంద్ర [illegible] యిరవై [illegible] వారికైఫియతున్న పాపమగిరి దుర్గం కైఫియతున్న సర్కారు [illegible] [illegible] కైఫియతు వగై —

రాజమహేంద్రవరము సర్కారు అములువారి కైఫియ్యతు

44 ఆంధ్రదేశమునందు అఖండగౌతమీతీరమునందు పాపి
మగిరిదుర్గానకు ఉత్తరభాగమునందు దట్టమయిన అరణ్యం కలదు. పాపమగిరిదు
ర్గమైనది వరలు పుకొండ తూర్పుపడమరలు క్రోశదుదూరమున్ను ఉత్తరదక్షిణములు ము
ప్పవక్రోశదుదూరముయున్న మిక్కిలి అడవిలో కూడుకొని వుండేది. పూర్వమందు చా
ళుక్యవంశసంభవులయిన కుబ్జవిష్ణువర్ధనుడు మొదలయిన రాజులు ఆంధ్రదేశరాజ్యకరం
చేసేటప్పుడు యీ పాపమగిరిపర్వతానకు పూర్వభాగమునందు అరక్రోశదూరాన
వున్నటువంటి వస్త్రి యిప్పుడు బికరువాలు అనివాడిక నామముగలిగియున్న బిరు
రాంకరాయపురం అనే పేరుచేత నామములు కలిగియున్నటువంటి పట్నమందు నివాసము
గావుండి ప్రభుత్వము చేస్తూ వుండేవారని చెప్పుకొంటారు. ఇప్పుడు ఆ బికరువాలు అ
నే వాడిక గలిగిన కొద్దిగ్రామము అయినది. ఆ పూర్వక సమీపమందు నేలదిబ్బలవ
లె గయ్యాళిదిబ్బలు వున్నవి. పూర్వమందు మూడుప్రాకారాల కోటలు వుండేవి. అ
ని ప్రజలు చెప్పుకొందురు. ఇందుకు శిలాశాసనము దాఖలాలేదుగాని యింకొక దాఖ
లా కనబడుతూ వున్నది.

ఏ ముదట కుబ్జవిష్ణువర్ధనమహారాజు సింహాసనానకు

తొమ్మిదో పురుషుడయినటువంటి విష్ణువర్ధనమహారాజు కొమారుడయినట్టువం
టిన్ని విజయాదిత్యమహేంద్రమహారాజు నలభైయెనిమిది సంవత్సరములు రాజరికం
చేసినారు. ఈయన రాజరికములో నూటయెనిమిది యుద్ధములయందు జయమునుపొం
దిన్ని యుద్ధముల సంఖ్యచేత నూటయెనిమిది శివాలయములు ప్రతిష్ఠచేయించినారు-
న్ని అకూడక కూడా తటాకసంతానప్రతిష్ఠలు చేసినాడనిన్ని పిఠాపురములో కుంతీమా
ధవస్వామిదేవాలయములో శిలాశాసనంయందున్ను వ్రాసియున్నది. ఇదిగాక రాజమ
హేంద్రం జిల్లాకులోనయిన మండపేట తాలూకాలో భూమియందు కనుపించిన తామ్రశాస
పు పలకలలోనున్ను వ్రాసియున్నది. ఇందునిమిత్తమ్ముగా బిరుదాంకరాయపురము
నే బిక్కవోలుగ్రామమందు యిప్పుడు శిథిలమయి నేదేవాలయాలు విస్తరించియున్నవి.
ఇవిగాకయులికేతం అనేకదేవాలయములు భ్రాంతిగా అరూపకమయి నాస్తిపోయి
యెప్పుడెప్పుడు గలమములలో యెవరయినా నూతులు త్రవ్వేటప్పుడు యేమి పూరికిపాయి
45 పనమయిన పాలములలో ఆరంభములు - విత్తనములు వేయుటలందులకు కాలువలు త్రవ్వేటప్పు
డు యేమి దేవాలయవిమానపీఠములున్ను కీర్తిమూలస్థాలు చెక్కినరాళ్లున్ను మంటపాలస్తం
బాలమీదిపీటలున్ను ఆరోసివేళ్లదులనరిన్ని మూలరెడు పొడవు జానెడు బెత్తెడు వెడల్పు
న్ను శిబితము గలిగినయిటుకలున్ను యిలాగంటివి అనేకంగా కనబడడము కలదని
చెప్పుకొంటూరు —

ఈయన తదనంతరము యీయన కొమారుడు కవి
విష్ణువర్ధనుడు ఆంధ్రదేశమునకు పన్నెండు సంవత్సరములు రాజరికము చేసినారు.
తరువాత యీయన కొమారుడు విజయాదిత్య
మహేంద్రుడనే రాజు ఆంధ్రదేశం రాజరికం చేస్తూవుండి యొకనాటికాలమందు నేవే

లు సరదా చేసి సముస్తసైన్యములతోకూడుకొని ఇట్టున్న పయినే చెప్పిన పెన్నమగిరి పర్వతానకు స
మస్త సాధనములతోను వెళ్లి కొంత సేపు వేటలాడి ఆ కొండపైనె త్తుం పరుపు విశాలం వుం
డియు న్నది. కనుక ఆ కొండ పట్నం కట్టిస్తే బహుజాగ్రత్తగా నుండును. అని ఆలోచ
న చేసి ఆ కొండ నుంచి ఆ కొండకు ఉత్తర వుడ్డి కు నైరుతి క్రోసుల దూరము పరియంతం
వెళ్లి ఆ కొండ కొంత సేపు వేటలాడి గోదావరి సమీపమునకు వచ్చి నిలిచి ఆ కొండ అడవిలో
నొక గొల్లవాడు మేకల మంద మేపుతూ వుండగా వానిదగ్గరికి పిలిచి ఫోరియి కొండ
పట్టణము కట్టితే యేలాగు వుంటుంది రా అని ఆలోచన అడిగితే ఆ స్థలము మనుష్యు
ఘుడు కట్టియున్నది కాదు. అనే తాత్పర్యము చేత ఆ గొల్లవాడు రాజును జూచి దండము
పెట్టి బాబు గారు యిది యెప్పుడు పాడుగాదు. అని అన్నాడు. వాడి నోట శుభదమన్న
వాక్యం ~~వచ్చినది~~ వచ్చినదిగనుక ఆ స్మరణ మండే వాని నోటి నిండా వరహాలు పోయించి ఆ
స్థలమందు కుంభము వండి పోయించి పాడు గుడిపిట్టా మగిరి కొండ మొదలుకొని ఉత్తరం పాడు
గుడిపిన స్థలం దనుకా రెండు క్రోసుల దూరము న పట్నం కట్టించవలయునని నిశ్చయించి
పట్నానకు వుత్తరం వైపున వక నెలకోట కట్టించడానకు ఆదే శుభముహూర్తము నిష్క
ర్ష చేసి స్తంభప్రతిష్ట చేసి యీ శాసనం వయిపు న త్ర్వ్ డు మట్టి త వ్వ పోయించి ఆ రాజు
స్వకీయసైన్యము ఆయిన రాజధానికి ప్రవేశించినారు.

46 ఆ మరునాటి నుంచి పెన్నమగిరి మీద దుర్గం కట్టించేప్ర
యత్నము చేసి విస్తరించి ద్రవ్యము వ్యయము చేసి పెన్నమగిరి కొండ మీద విశాలముగా
దుర్గము కట్టించి దుర్గము చుట్టు వారి కందము త్రవ్వించి దుర్గము మీదికి మంచి నీళ్ల వ
సతి కోసరమై దుర్గానకు దక్షిణ భాగము నందు చెరువు త్రవ్వించి చెరువు వైపున నాలు
ద్వారములు కట్టించినారు. అందుకు ఆ మంచి నీళ్ల ద్వారము అని పేరు గలిగియున్నది.

పశ్చిమ భాగమునందు గోదావరివైపున నొకద్వారము
అమర్చినారు. అది పడమటిద్వారము అనిపేరు. ఈశాన్యమువైపున నొకద్వారము అమ
ర్చినారు. అది కోట కొండవయిపు ననున్నది. గనుక కొండద్వారము అనిపేరు.
ఈద్వారముల వెంబడి నిదుర్గము మీదికి వంటు కొట్టులు తెస్తూవుండేటందుకు అరణ్యము
వైపున ఏర్పరచిన ద్వారము. దుర్గానకు పూర్వభాగమందు సింహద్వారము. ఈప్రకార
ముగా నాలుగు ద్వారములు ఏర్పరచినారు. ఈప్రకారం దుర్గము తయారుచేయించి
౫౬ దుర్గము మీద కోదండరామస్వామి ఆలయము మున్నగు ఈశ్వరాలయము విష్ణ్వాలయము ఆలయము
లు కట్టించి దుర్గము లోపల విశాలమయిన నగరములు మేడలు కట్టించినారు.

ఈ దుర్గానకు వాయవ్యభాగమందు విస్తారమయి
న అడవియున్నది. ఆ ఆవల సముద్రమంత విస్తారం కలదు. దుర్గానకు దక్షిణభాగమునందు
తవ్వించిన చెరువులోనున్న దుర్గము అగడ్తకు కలుపుచు తీసినారు. ఈదుర్గము మొ
దలుకొని ఉత్తరభాగమున దూరం దుక్కోసుల దూరము పర్యంతము రాజమహేంద్రవరము
అనే పేరిట పట్టణము కట్టించి పట్టణమునకు ఉత్తరభాగమునందు నేలకోటయొకటి
కట్టించి ~~మధ్యానకు ఉత్తరభాగమందు~~ నారు. ఆకోటకు చతురస్రము గోడ అరగజ్జము
ఘనమురాతో కట్టించి పయిన నుభయపార్శ్వములయందు మన్నుతో పెరుగ బాసిమ
ఘనమురాయి కనబడకుండా బందోబస్తు చేసియున్నది. ఈకోటకు పశ్చిమంవయిపు బురు
జులు గోదావరి యొడ్డుకు చేరియున్నవి. కోటకు దక్షిణంవయిపున పట్టణములోనికి
పోవడానకున్ను పట్టణములోనుంచి కోటలోనికి రావడానకున్ను సింహద్వారముం
చినారు. అది పురద్వారము అని పేరు. ఈద్వారములోను భయపార్శ్వముల అరగజ్జయు
కల మధ్యభాగమందు శిలేవడు హెచ్చున అయిదు జానల వెడల్పు ననిలువ అంతకంతను

కిందికి సోపానములుగా కట్టించినటుల వంటన్ని పడమటికిన్ని ఆడివరస అంతరంతను దిగువపండు కాని యుభయ పార్శ్వములా గోడలు నిలిపినారు. ఈ ప్రకారము గువారములు యివి అవి యీ ఉదధ్య్ర రాజమహేంద్రవరములో వున్న జడ్జి లాంగుదార గారు పూర్వభాగమందలి ఆరన దినవున్న గువారం బందెవాండ్లచేత కొంతదూరము తవ్వించియుండగా ఆ ౧౮౧౫ సంవత్సరం శెప్టెంబరు నెల ౧౪ తేది నను ఆ వర్తమానములు సీతానగరములో నుండి విని ఆ కల్లుడ్నుండి రాజమహేంద్రవరములోనికి వెళ్ళి రెండు దివిటీలు వేయించుకొని గువాకందరములో యాభై బారలు పరియంతము వెళ్లి ఆవల తవ్వవలసిన మన్ను అడ్డమున్నదిగనుక అంత టు [illegible] ఆరవడమైనది.

కనుక ఆ గువారములు యెంతవరకు వున్నాయో ఆనియతములు తెలియలేదు—

b ఇదిగాక కోటకు నైరుతి భాగమందు నౌకద్వారము ఉంచినారు. ఆ మార్గాన గోదావరిలో నుంచి కోటలోనికి ఉదకము తెచ్చేవారు గనుకదానికి గంగాద్వారము పేరు. కోటలో దక్షిణభాగమందు పురద్వారమునకు సమీపమున గోపాలస్వామి ఆలయము కట్టించినారు. ఈశ్వరుని ఆలయము కట్టించినారు. కోటకు దక్షిణభాగము నందు పూర్వము మార్కండేయ ప్రతిష్ఠ అయిన యీశ్వర లింగము వుండగా ఆ మార్కండేయునికి ఆలయము కట్టించినారు.

ఇదిగాక యింకా పట్నము మధ్యను కాన్ని యీశ్వరాలయములు విష్ణు ఆలయములు పట్టణముల మధ్యను అక్కడక్కడ కట్టించినారు. ఈ ప్రకారము కోటలు పట్టణములు కట్టించి పున్నముగిరి దుర్గములో ప్రవేశించి దేశం యావత్తున్ను నలభై నాలుగు సంవత్సరములు రాజరికం చేసినాడు.

తరువాత యీ విజయాదిత్య మహేంద్రునకు తమ్ముడయిన విక్రమాదిత్యునికొమారుడు చాళుక్యభీమ మహారాజు యీయనే వేంగి దుర్గానకు అధిపతి అయి ముప్పయిఆరు సంవత్సరములు రాజరికం చేసినారు.

తరువాత యీయన కొమారుడు విజయాదిత్యమహారాజు ఆయెను తరువాత యీ వంశస్థుడయిన షువంటి అమ్మరాజు యేడు సంవత్సరములు రాజరికము చేసినాడు. తరువాత చాళుక్యభీమ మహారాజు కొమారుడయిన తఢువంట విక్రమాదిత్యుడు పదకొండు నెలలు రాజరికము చేసినాడు. అంతట యుద్ధమల్లుడనే వాడు దేశం ఆక్రమించుకొని వస్తే చాళుక్యవంశస్థుడయిన షువంటి యుద్ధమల్ల మహారాజు యుద్ధముకుపోయి జయించి వేంగి దుర్గానకు అధిపతి అయి ఏడు నాళ్ సంవత్సరములు ప్రభుత్వము చేసినాడు.

తరువాత భీమ మహారాజు పద్దెనిమిది సంవత్సరములు ప్రభుత్వము చేసినాడు.

తరువాత యీ వంశస్థుడు అమ్మరాజు కొన్ని దినములు రాజరికం చేసినాడు. అటు పిమ్మట దానభూపతి రాజరికం చేస్తూ వుండగా చోళరాజులు వచ్చి యీ వేంగిదేశము ఆక్రమించుకొనిరి. అదివరకు దానభూపతి మూడు సంవత్సరములు ప్రభుత్వము చేసినాడు.

చోళరాజులు ఇరవై యేడేండ్లు సంవత్సరములు యీ వేంగిదేశము యేలుకొనిపోయిరి. తరువాత చాళుక్యవంశస్థుడయిన శక్తివర్మ అనే రాజు తిరుగా వేంగిదేశం సాధించి పన్నెండు సంవత్సరములు రాజరికము చేసినాడు.

తరువాత విమలాదిత్య మహారాజు యేడు సంవ

త్సరములు రాజరికం చేసినాడు. ఈ విమలాదిత్యుని కొమారుడు రాజరాజు వేంగీదేశా నకు అధిపతియయి ప్రాచీనమగు దుర్గములను సమస్త సైన్యములను ప్రాచీనమగు దుర్గమం దు వుండి రాజ్యపరిపాలన చేస్తూ వుండేవారు.

ఈతడే రాజనరేంద్రుడు అని ప్రజలు గౌరవముగా పిలువా డుచుంటూవారు. ఈ రాజరాజుకు రత్నాంగి చిత్రాంగి అని యిద్దరు భార్యలు. ఈ భార్యలకు యిద్దరికి వేరువేరు మేడలు కట్టించి యుంచినారు. ఈ రాజుకు చాల దినములు పుత్ర సంతానములేకుండా వుండినందున తన మనస్సునందు చాలవ్యాకులత పొందిపుత్ర సంతానార్థము యీశ్వరారాధన చేయగా మరి కొన్ని దినములకు రత్నాంగికి కొమారుడు కలిగెను. అప్పుడు రాజరాజు బహుసంతోషపడి సారంగధరుడని కొమారునకు నామకరణము చేసెను. ఈ బిడ్డ దినదిన వర్ధమానుడై పదునెనిమిది సంవత్సరములవాడై అతిసౌందర్యరూపురేఖావిలాసాదులచేత నొప్పుచున్న సమయములో నానాటికాలమందు చిత్రాంగి తన మేడమీదనుండి సారంగధరుని చూచి అతనియందు తలవరాని తలంపు తలచెను. మరి కొన్ని దినములు జరిగిన తరువాత నొకనాడు సారంగధరుడు తానెప్పుడున్ను ఆడుకొంటూ వుండే పావురములను చేతబట్టి ఆడుకొంటూ వుండంగా ఆ పావురములు సారంగధరుని చేతిలోనుండి తప్పించుకొని పోయి చిత్రాంగి మేడమీద వాలియుండగా చిత్రాంగి ఆ పావురములను పట్టుకొని దాచినది. అంతట పావురముల నిమిత్తము చిత్రాంగి మేడలోకి వెళ్లెను. చిత్రాంగి సారంగధరుని జూచి తనతో పొందుమని నిర్బంధించినందుచేత సారంగధరుడు పాపభీతుడై యుపరివారి తప్పించుకొని ఆమె మేడలోనుంచి యీవలకు వచ్చిన తరువాత చిత్రాంగి తన శరీరమంతా చీరుకొని ఆ రాత్రి రాజు తన మేడమీదికి వచ్చే వేళకు మిక్కిలి ఖిన్నురాలయియుం

యుండగా రాజు చూచి యేమి యీలాగున విచారగ్రస్తాలవయి యున్నావని అడిగితే నీ
కొమారుడయిన సారంగధరుడు నా మేడకు వచ్చి నాయందు కోరరాని కోరిక కోరి బహు
వెనుగులాడితే నేనందుకు అంగీకరించక పరిహరిస్తే లేచిపోయినాడు. అతని గోళ్లుత
గిలినా శరీరము అంతా యీలాగున చీరుకున్నది చూడుమని రాజుకు చూపించి యీ సంగ
తి మాకు తెలియబలికి వెల్లడి గాకుండగ చేయవలయునని కనిపెట్టుకొనియుంటిని. అని
చెప్పినంతట రాజుకు కొమారునందు బాల కోపము వచ్చి ఆ కఱడనుంచి ఆస్థానమంటపా
నకు వచ్చి మంత్రి మొదలయిన సభికులును పిలిపించి మాతృద్రోహము చేసినవానికి శిక్షయే
మియని యడిగితే పెద్దలయినవాండ్లు విచారించి కాళ్లు చేతులు తెగగొట్టించమని చెప్పినా
రు. ఆ ప్రకారము తలార్లను పిలిపించి సారంగధరుని అరణ్యమధ్యమందుకు వెంటబెట్టు
కొనిపోయి చేతులు కాళ్లు, మోకాళ్లు దగ్గిరికి కాళ్లున్ను మోచేతుల దగ్గరకు చేతులున్ను
తెగగొట్టుమని తలవర్లకు ఆజ్ఞాపించగా తలవర్లు సారంగధరుని వెంటబెట్టుకొనిపోయి
రాజమహేంద్రవట్టణానకు వక చిన్న మెట్టు వుండగా ఆ మెట్టు మీదికి తీసుకవెళ్లి ఆ కఱడ
సారంగధరుని చూచి తలవర్లు కనికరించి యీలాగంటి సుకుమారదేహము మేము యే
లాగున ఛేదింతుము. నిన్ను విడచిపెట్టుతాము. పట్టణానకు రాకుండ యెకఱడికయిన
లేచిపోయి బ్రతుకుతావా అని అడిగితే రాజాజ్ఞ మీరినను కుదోషం వచ్చును అనిన్ని ప్రా
రబ్ధ సంచితము అనుభవించి నేను నివర్తిచేసుకోవలసినది గనక రాజాజ్ఞ చొప్పున
మీరు జరిగించవలసినది అని చెప్పగా తలవర్లు ఆ ప్రకారము సారంగధరుని మోకాళ్ల ద
గ్గరకు కాళ్లున్ను మోచేతుల దగ్గరకు చేతులున్ను ఛేదించి యీ చిన్నవాడు వాచాయె
ముకొంటూ ధోర విందాము అని తలవర్లు యివతల అవతల చాటున వుండగా సారం
గధరుడు శరీరశ్రమచేతను యీశ్వరుని గూర్చి వాచజపడుతూ వుండగా ~~ఆకఱడ~~

అశరీరవాణి సారంగధరుని జూచి చెప్పినదట - ఏమంటే ఓయి! సారంగధరుడా! నీవు
దుఃఖపడవలసినదేమున్నది. ప్రారబ్ధ సంచితములను కనిపించిన తల్లియయిన చిత్రాంగివల
లనచేత నీకు యీ యనుభవము తప్పకుండా వచ్చినది. ఇంతేకాని నీవలన లేశమాత్ర
మున్నుదోషములేదు. ఇకనుండి నీ ప్రారబ్ధ సంచితము నిశ్శేషమయినది అనిచెప్పి
నదట. అటుతరువాత ఆమార్గాన అంబరవీధిని స్వేచ్ఛా విహారులయిన సిద్ధులు కొందరు
దంపతులు వెళ్లుతూవుండి యీ సారంగధరుని యొక్క విలపించడము చూచి యీ చిన్న
5 వాడి పూర్వకర్మము నిశ్శేషమయినది. అని అతనికి యోగవేగములచేత స్వేచ్ఛావిహా
రము తమయొక్క సామర్థ్యము వల్ల కలుగజేసి వారితో గూడ వెంటబెట్టుకొని పోయినార
టు. తలవరియు వచ్చి రాజుతోట బరులు చెప్పి తరువాత అశరీరవాణి పలికిన వాక్యాలున్ను
సారంగధరుని సిద్ధులు వెంటబెట్టుకొని పోయిన లాగునున్ను తెలియజెప్పగ నిరపరా
ధియయిన కొమారుడియందు మిక్కిలి ద్రోహము చేసితినని రాజు బాలదుఃఖపడి తనకొ
మారుడయిన సత్యవంతుడియందు లేని యపరాధము పుట్టించి తనకు యీ దురవస్థకు లోపజే
సినది అని కోపము వచ్చి చిత్రాంగిని శిక్షించవలెనంటే చిత్రాంగి తలవరులు వేసగాపలి
కిన అశరీరవాణి యీ సభయందు పలికితే నమ్మకంగా నబడుతుంది. అని చిత్రాంగి పలు
కగా అశరీరవాణి ఆసభయందు ప్రత్యక్షమయి రాజా వినగా సారంగధరుని వలన దో
షము లేశమున్న లేదు. కృత్రిమము చేసినదానవు నీవే అని చిత్రాంగి వినగా పలికి
అశరీరవాణి ఓయి రాజా! యీ చిత్రాంగి దేహము ఛేదించి వుప్పుపాతర పెట్టిం
చవలయునని రాజుతో చెప్పి అశరీరవాణి అంతర్థానమయి పోయినది ——

6 అంతట అశరీరవాణి చెప్పిన ప్రకారముగా చి
త్రాంగి దేహము ఛేదించి యుప్పుపాతరను బెట్టించినారు.

ఈ రాజరాజు నలభై సంవత్సరములు రాజరికము చేసినాడు. తరువాత యీయన సంతతి వారు ప్రభుత్వము చేయలేదు. తరువాత రాజేంద్ర చోళ మహారాజు వేంగీదేశము పదహేను సంవత్సరములు ప్రభుత్వము చేసినాడు.

తదనంతరము విక్రమ చోళ మహారాజు అయిదు సంవత్సరములు రాజరికం చేసినాడు.

తరువాత శ్రీ కులోత్తుంగ చోడ మనుమడు గాంక రాజు కొమారుడు పృథివీశ్వర మహారాజు ముప్పయి అయిదు సంవత్సరములు రాజ్యము చేసినాడు. తరువాత చాళుక్య వంశ సంభవుడయిన మల్లదేవ చక్రవర్తి వేంగీదేశానకు అధిపతియయి పదిహేను సంవత్సరములు వేంగీదేశానకు రాజరికం చేసినాడు. ఆ వెనుక తరువాత సూర్య వంశోద్భవుడయిన అన్నయదేవ మహారాజు రామ వరపు దుర్గమందు పట్టంకట్టుకొని ముప్పయి సంవత్సరములు రాజరికము చేసినాడు. తరువాత ఆయన కొమారుడు అన్నయదేవ భూపాలుడు రామా వరము పట్టణము పట్టాభిషిక్తుడయి భీమవోలు
52 సీమ గోదావరీ తీరము మొదలుకొని తూర్పు కోన పరియంతము రాజరికం చేసినాడు. ఈయన ముప్పయి సంవత్సరములు ప్రభుత్వం చేసినాడు. తరువాత వేంగీదేశము రెడ్లవారి స్వాధీనమయినది.

ఈ రెడ్లవారు రామాపురపు దుర్గం మీద ఉన్న అన్నయదేవ భూపాలుని వెళ్ళగొట్టివేసినారు.

పోలయ వేమారెడ్డిగారు అనపోత వేమారెడ్డి ధర్మ వేమారెడ్డి కోమటి వేమారెడ్డి రాచ వేమారెడ్డి వీరు క్రమపూర్వకముగా నూరు సంవత్సరములు ప్రభుత్వము చేసినారు. తరువాత కటుక సింహాసనాధీశ్వరులయిన వీరనరసింహ రాం.

గాలగజపతి కళింగము నున్ను ఆంధ్రదేశము నుగూడ ప్రభుత్వము చేసినారని చెప్పుతారు.
తరువాత ప్రతాపరుద్ర గజపతి శ్రీకాకుళం రాజమహేంద్రవరము యేలూరు కొండపల్లి ము
దలుగా నిపడమట ఉదయగిరి పర్యంతము న్ను రాజరికం చేసినాడు. యీయన పేరే
వీరగజపతి అని చెప్పుతారు. తరువాత యీయన కొమారుడు ముకుందదేవగజపతి
రాజమహేంద్రవరము యేలూరు కొండపల్లి పరియంతము పడమట దేశం సహా రాజరికం
చేస్తూ కటకపట్టణములో సింహాసనస్థుడై యుండెను. ముకుందదేవు గజపతిగారి మేనల్లుడు
శ్రీ రాజవిద్యాధరుడు యీయన బావ కాసి శ్రీ కృష్ణుడు అనే ఆయన రాజమహేంద్రవరం స
ర్కారు కౌని [illegible] చేస్తువుండెను.

ఇంతకుపూర్వము శ్రీమన్మహిమార్తాకులవరప్రసాద
శ్రీ వీరకపిలేశ్వర గజపతిదేవుమహారాజులుంగారు కటకసింహాసనస్థులు అ
యి పృథివీరాజ్యమేలుచుండగా దేవువారి సన్నిధానమందు బహుదినములనుండి
ఆశ్రయించుకొని యున్నటువంటి బలవంతుడు నిశ్శంకులనాయన అనే ఆయనకు బాల
మువ్వెకవాట కాలము నాడు ప్రభువారికి అపరిమితమయిన అనుగ్రహము వచ్చి నీవు యే
మికావలె నో కోరుకొంటె దయచేయుచున్నామని వరము దయచేసియుండగా యీయ
కోరినది రాజమహేంద్రవరము సర్కారుక్రింద స్థలములు యికవైయొక [illegible]
కట్టికము దయచేయించవలసినది అని విన్నవించుకొన్నందున అలాగునే గజపతిదేవు
మహారాజులుంగారు దయచేసి నిశ్శంకులనాయనింగారికి శ్రీమదనంతకోటిసూర్యప్రకా
శ శంఖచక్ర దేదీప్యమాన శ్రీమత్పురుషోత్తమవరప్రసాద కటకసింహాసనరాజ్య
53 స్థిరగజపతి సముఖ నిశ్శంక మహాశంఖ నిశ్శంక సింహాసన సకలవిద్యాజ్ఞానప్రముఖ సం
స్థిత శ్రీమహామేరు సార్వభౌమ మహాంతి పండిత సన్నుత నిశ్శంక నాయుమహాపాత్ర

దుత్తసేకితా బయిల్పేరాజమహేంద్ర పుస్తకాలు

౧ పొల్లాటి స్థలము
౧ బాడసకొత్త స్థలము
౧ పాన్నాద స్థలము
౧ సంటిపూడి కొల్లాం
౧ కొమ్మర స్థలము
౧ బికవోలు స్థలము
౧ ఉళాతకోలు స్థలము
౧ కొరకొండ స్థలము
౧ అత్తిల్లి కట్టు.
౧ సర్వసిద్ధి స్థలము
౧ బొడవరం స్థలము
౧ పింజరం స్థలము
౧ పెదమక్కా స్థలము
౧ కాకినాడ స్థలము
౧ కలపాక స్థలము
౧ తాటిపాక స్థలము
౧ కోట స్థలము
౧ నాగలాపు స్థలము
౧ మొగల్తూరు స్థలము
౧ రాజపూడి స్థలము
౧ రాయవరము స్థలము

౨౧

౬౦ ఈ స్థలాలయొక్క స్థలకరిణీకం పుత్రపౌత్రపారంపర్యంగా అనుభవిస్తూ వుండవలెనని శాశ్వతపూర్వమయిన దానపత్రములు వ్రాయించి యిచ్చి ఆయనకు వెండికలం దాను అందలము దయచేసినారు. ఈ యిరవైయొక్క స్థలాలకున్ను నూటికి వరహాలు సుమారున్ను పుట్టికి తూమెడు నేల మాన్యమున్ను యీప్రకారముగా అనుభవిస్తూ యీస్థలాలకు అధికారము చెలాయిస్తూ వుండేవారిని వలక్షములున్న దొరలకు వ్రాయిస్తూ రాజరాజముహారాజ రాజేశ్వర శ్రీ వీరకపిలేశ్వర గజపతి గౌడేశ్వర నవకోటి కర్నాటక కలబరిగేశ్వర శ్రీ మహారాజులుంగారు యీ శాసనము ఆగా బ్రాహ్మణులకు దయ

చేసినదేమి, పూర్వపురాజులు దయచేసినదేమి అగ్రహారాలు భట్లు ఇం దయ ఖంత్రీకలు
కాపాడుతూ యజనయాజన అధ్యయనాధ్యాపక దాన ప్రతిగ్రహ షట్కర్మనిర
తులయిన విద్వజ్జనులయొక్క యజ్ఞయాగాదులు విధ్యుక్తప్రకారముగా సంరక్ష
5 ణచేసుకొంటూ సుజ్ఞాన వృద్ధిచేయుచూ శాశ్వతపూర్వమయిన దాన పత్రికలు వ్రాయించి దయ
చేసినారు. ఈ నిశ్శంకభునాయని మహాపాత్రుని వంశ్యుడు అప్పలయ్య మహాపాత్రుడు
నిశ్శంకనాయని మహాపాత్రుని తరువాతను అతని వంశ్యుడయిన అప్పలయ్య మహాపా
త్రుడు రాజమహేంద్రవర దండపాట యేకంద్రయేర ఆర్యా స్థలకరణీకములు కరిణీకము
ఆ సుభా విస్తారముండెను యీతను నందూరి తిమ్మరాజులు గోలకొండ వీరరాజులను వా
రు కొండరాజులను యీ ముగ్గురుని గుమస్తాలుగా నుంచుకొని లెక్కలు పత్రములు వ్రాయి
స్తూవుండేవారు. కొన్నిదినములు జరిగిన తరువాతను యీ ముగ్గురిలోను పెద్దయయిరాద అ
నగా గుమస్తా అయిన నందూరి తిమ్మరాజుకు మహాపాత్రుడు అనే పట్టు ఇచ్చి అందలము
యిచ్చి గౌరవము చేసినాడు. ఈ చొప్పున జరుగుతూ వుండగా తూర్పు నక్కాటంపల్లి వారు అనే
నియోగులువారి కోడలు తన పెనిమిటి పోయిన తరువాతను కుమారుని వెంటబెట్టుకొని
6 రాజమహేంద్రవరము తల్లిగారింటికి వచ్చియుండి ఆపదలను తనకు మారుని నిశ్శంకుల
వారి యింటికి వెంటబెట్టుకొని వచ్చి యీ చిన్నవాండ్లకు కూడా యీ చిన్నవానికి చదువు
చెప్పించమని చెప్పుకొంటే అలాగునే చెప్పించిరి. ఆ చిన్నవాడు తెనుగు అరవం నాగరం
పారసీ మొదలయిన విద్యలు శీఘ్రకాలములోనే అభ్యసించి రాజమహేంద్రవరం నిఘా
మానిచేస్తూ వున్నట్టు వంటి శ్రీ శ్రీ చంద్రుడి వద్దకి నాగరములో జాబులు వచ్చెను. ఆ స
మయములో నక్కాటంపల్లి వీరయ్య అనే చిన్నవాడు ప్రభువుయొక్క సాన్నిధ్యమందుండి
ఆ పత్రికలను చదివి ప్రభువు అనుమతించి చొప్పున మారు జాబులు వ్రాసినాడు.

గనుక ఆ చిన్నవానిని శ్రీకృష్ణుడు బాల మెచ్చుకొని అప్పుడు కాటంపల్లె వీరయ్యకు పెద్ద
నిమిడి ముజావతుల స్థలకరిణీకానకు నాలుగో సంప్రతి యిచ్చి పట్నాయకం యిచ్చి వీర
పరావని అన్నపద్దు యిచ్చినారు గనుక నిశ్శంకుల వారికి సాధ్ధినులు కారుండా నందూరిపా
రు బాలెంటివారు పాత్రేవువారు వీరవత్నాగేవారు నాలుగు సంప్రతుల వారిని బలించి
నిశ్శంకుల వారిని ఆ ఊచివేసి ఆమె మిరాసికి దఖలుదార్లు ఆయి నిదాఘ మానుల దగ్గర
పాయకా సియ్యంటిరి. రాజమహేంద్రవు సర్కారు కులోనైన బకరూబాలు పరిగణాలో
మయి వెళ్లపాలెపు కాపురస్థుడయిన ఆ వసరాల పెద్దిరాజు అనే ఆయనవకు ఆరువేల నియో
గి కలడు. వారి యింటి యొద్ద సీతడనేవాడు వక్క కూత్రుడాని కాడుకుమ పెద్దిరాజు గారి యింటి
వద్దు దూడలు కాస్తూ వుండేవాడు. ఆ పెద్దిరాజు అనే ఆతడు తద్దయు కాలము నందు ఆ సీత
డనే వాడికి ఆ చద్ది అన్నము పెట్టించి దూడలు ఆకు తవానిని పాలములోనికి పంపించి
మధ్యాహ్నకాలం వేళ తాను బ్రాహ్మణులను చేసిన పెట్టుబాటు తానే యింటి అన్నము పట్టుకొని పొలం
లోకి ఆ అన్నము తీసుకొని పోయి వాడికి పెట్టుచు వస్తూ వుండేవాడు. ఈ లాగున కొన్ని దినములు
జరిగిన తరువాతను ఒకనాడు యెప్పటివలెనే సీతడికి చద్ది అన్నము పెట్టించి దూడలతో
కూడా ఆ డవిలోనికి పంపించి మధ్యాహ్న కాలం వేళ సీతడి నిమిత్తమయి పెద్దిరాజు అన్నము
పట్టుకొని వెళ్లేవేళకు పశువులు పొలములో మేస్తూ వుండగా సీతడు అనేవాడు ఒక
తాటిచెట్టు నీడను పరున్నాడు. పొద్దు అతిక్రమించిన కొద్ది సీతడి మొఖానికి యెండత
గులుచున్నందువల్ల బహువృద్ధమయిన యొక ఘటసర్పము వచ్చి సీతడి ముఖా
నకు యెండ తగలకుండా ఫణాం సూర్యకిరణాలకు అడ్డం పట్టి యున్న సమయములో
పెద్దిరాజు వచ్చి చూచి బాలయాశ్చర్యపడి వీడు గొప్ప అదృష్టవంతుడు అవుతాడు
అని నిశ్చయించి ధూరముగా నుండి చప్పుడు చేసినంతట సర్పము లేచిపోయినది

తరువాత సీతనిలేపి వాడికి ఆస్నము బెట్టి వాడు భోజనము చేసిన తరువాత దగ్గర కూర్చుండి అవురా నీవానికా అదృష్టము వచ్చినాదియేమయినా వని అడిగినాడు. అందుకు వాడుచెప్పిన మాట నాకు అంత అదృష్టము వచ్చే వేళకు నాకు తమ అధికారము వచ్చున్నది అధికార నాడి అని అనిపించుకలిగిన ఐశ్వర్యమంతా మీరె అనుభవించవలెనని చెప్పినాడట. ఆప్రకారము వానిచేత ప్రమాణము చేయించుకొని పుచ్చుకొన్నాడు. ఆ రాజు మొదలుకొని సీతడనవాడిచేత దూతలుగా యిందరము కామాని వానికి విద్యచెప్పించుచు యీప్రకారము వానిని మోతాదుగా వుంచినాడు. ఒకనాడు సీతడు పెద్దరాజు వద్దకి వచ్చి బాబు శాలువుయిస్తేనే కరికి వెళ్లుతాను అని అడిగితే పదిమంది పాయిలు వుళ్ళకు యిచ్చి పంపించినంతట వాడు వెళ్లి పోరుగల్లు ప్రవేశించి అంతకంతకు పడి యిరవై మందితో సరదారిచేసి ఒకరికొకరు తార్కాణములు చూపుతూ రవగా పనిచేస్తూ వచ్చినాడు. కనుక ప్రభువుకు నిండా అనుగ్రహము వచ్చి మూడు నాలుగు వేలకు సరదారి యిచ్చి దానికి తగిన ~~[illegible]~~ [జాగిరు] యిచ్చి యుంచిరి. ఈప్రకారము కొన్ని దినములు జరిగిన తరువాత తురకలు వచ్చి పోరుగల్లు ఆక్రమించుకొనిరి గనుక సీతాబుఖానుడనే దివానుగలిగిన సీతడు పోరుగల్లు విడిచి కటకం ప్రవేశించెను. అంతట గజపతి మకుందదేవుగారు సీతాపిఖానుడికి ఆతని వెంట వచ్చిన పెంజులతో కూడా కొలువుని ఉపిరి. రాజమహేంద్రవరం నిఘామానీ చేస్తూ శరణ్యుండ్రున్ని గజపతివారి కటకానికి పిలిపించి రాజమహేంద్రవరం నిఘామానీ సీతాబుఖానుడికి కాయంచేసి నాలుగైదువేల పెంజును కూడా యిచ్చి రాజమహేంద్రవరముకు పంపించగా ఆతను వచ్చి రాజమహేంద్రవరము ప్రవేశించి అదివరకు చాళుక్యవంశపు రాజులు అధికారము చేసిన దేశానకు అంతరవైన నాటనుండి బడిదుర్గమైయున్నదానికి దుర్గములు దరువుపేష్ట దానికి పుత్రశభాగము నందు రెండు క్రోసుల దూరమున [illegible]

రాజమహేంద్రవరం పట్నానకు వుత్తరం పైపునను న్న నేలకోటలో ప్రవేశించి ఖిల్లా రాజము
పొందిరి ॥ శకె చంద్రార్క్యవరం మహాళ్లకు సీతాబిఖానుడు వాడ్డాధారుడయి అవసరాల
పెద్దిరాజును పిలిపించి బరాయి సుఖ్కి దివానుగిరి పెద్దిరాజునకు యిచ్చెను. ఇట్లా బహుపునిష్ఠా
మాని చేస్తూ వుండి కొన్ని దినములు జరిగిన తరువాత అవసరాల పెద్దిరాజుకు రాజమహేం
ద్రము కింద మహాల్లాలు 1 రశేస్తా నాపలి కరిణీక వల పెద్దిరాజుకు యిచ్చెను. తరువా
త సీతాబిఖానుడికి నాగమ్మ అనునాకకా మాఁకెం గలిగినది. ఆచిన్నది వయినాలుగు సం
వత్సరముల [illegible] యుక్తవయస్సు [illegible] పెద్దిరాజు మిక్కిలి సన్నానంగా అంత
పురాల్లోకి వస్తూ పోతూ వున్నందువల్ల పెద్దిరాజు మిక్కిలి సౌందర్యవిగ్రహం అవుటచూ
చి అతని యందు నాగమ్మ అనే చిన్నది ప్రేమపడి తనవద్దకు రమ్మని వర్తమానం పంపితే
పెద్దిరాజు వినియొక్క దయిసాకలదా సీతాఫిఖానుడు నీకు కన్నతండ్రి నాకు పోషిస్తూ
వున్న తండ్రి అదిగాక నీవు నాతోడబుట్టిన పడుచువంటిదానవు ఇట్లాగంటె తలపు
నీ వుతలబరాదని పరిహరించెను. అందుమీద ఆచిన్నదానికి పెద్దిరాజు మీద బాలకోపం
వచ్చి మరి పది రోజులు నెల రోజులు జరిగిన తరువాత నన్ను పెద్దిరాజు తన్ను రమ్మన్నట్టుగా
తండ్రితో చెప్పినది. అందుమీద సీతాఫిఖానుడికి పెద్దిరాజు మీద బాల కోపము వచ్చి సీ
తాఫిఖానుడు కచేరిలోకి వచ్చి కూర్చుండి పెద్దిరాజును పిలువనంపి పెద్దిరాజుగారు మాత్రాద్రో
హమునకు శిక్షయేమి అని అడిగితే. యిది గోయా శిక్ష చేయవలసినది అనితనే రెండు నేత్ర
ములు తీసివేసి పాలకీలో కూర్చుండి యింటికి వచ్చి ఆ పరుసనా దెప్పయాగా మయి పాలకీ సవారి
చేసుకొని గొలకొండకు ఫిరియాదుకు వెళ్లి అక్కడ నవాబు యిబ్రాం పాదుషవారిగారి ద
గ్గర సన్నిధి సరదారుడయి యున్న బూపల్లో సామంతరాపు నుండా [illegible] గజపతిరాజ్యం
[illegible] పాదుషవారి గారు సాధించెటందుకు యిప్పుడు సమయము అని గజపతి ఆయ[illegible]

వస్తూ చెప్పెను. అంతట సామంతరావు యిబ్రాం పాదుష వారి తోట యీ సంగతి మా
లుంచేసి పెద్దిరాజును వెంటబెట్టుకొని వెళ్లి పాదుష వారి దరిశనము చేయించినంతట
యిబ్రాం పాదుష వారు గారు పెద్దిరాజును జాబ రాజమహేంద్రవరపు దుర్గము వారి తరఫున
చేయించగలవా అని అడిగితే పెద్దిరాజు ఖురాన్‌షా తో చేసి వచ్చుకుం పరమాయించగలిగిన
కుమ్మక్కు కుదయచే యిస్తే రాజమహేంద్రవరపు దుర్గము సాధించి దుర్గములో వారి జరగు
వారి తాలూకా యిలాకాలు చేయించిన రఘుపతి వెళకు మాజూరి లోకబత్తీరు అందెలాను చే
యిస్తావా అని యిలతి మేలు చేసినారు. అందుకు ఖా(?) వెలంది బాల తాజము యిచ్చి పెద్దిరా
జును బాలదయచేసి అకటడ పుంబి తమ వాజారు మయి ముదార్లు లింగాల తిమ్మయలను తర
పు నుంచి జావాసాదులకు పంపించి గజపతి వారి దేశము వాక్ నతులు తెప్పించి యిబ్ర
రాం పాదుష వారు గారు మలిక్ నెబురఫా ఖాన్ షేషెక్ సాలార్ సింగారించి ఫిరంగి అరబా
బాబల్ సరంజాములు యిచ్చి వరు... సావులు సాధించి అందుకు పెద్దిరాజు గారి వెంట జినయ
జైన సరదారులు ——

౧ తురకలు ——

- ౧ సయ్యదు బడేఖాన్ మావాల్దారు సవారాన
- ౧ సలాబతుఖాన్ మావాలుదారు ఫుజ్ఞాన
- ౧ సయ్యదు మీరా
- ౧ షేక్ ... వల్లదు ఖాన్ వజీరు

౪

౨ తెలగ సరదారులు ——

- ౧ జూపల్లి సామంతరావు

1 కటారివీరమరావు——

1 ముత్తానల యల్లప్పాళ్వారావు

1 సెట్టిపల్లె భల్లెరావు.

1 మెదర్లమెట్టు గోపాలనేడు

1 భల్లమ చెన్నిరావు

1 వెల్లంకి రామారావు

2

ఈ మొదలయిన సరదారులలో పదకొండువేలగుఱ్ఱములున్ను
ఐదుబయివేలకాలుబలమున్ను వారుకుముప్రకారము వచ్చి నారికి దపల్లెవద్ద ముట్టడి
చేయాతరోటు సాధించి తాతపూడిరేవుదాటి నల్లూరుమధురుదరి నిదిగియుంటగా
20 నల్లూరు చౌదరి గంధము తిమ్మయ మహాపాత్రుడు జటిగినంతలవురు సరంజామచేసెను.
మరునాడు కొంత గుఱ్ఱాలను స్వతాంత ఫౌజును కసబా దలవ్వారావు ముట్టడిచే
సియుండగా నల్లూరు గంధం తిమ్మయ మహాపాత్రుడు తురకోడా ఫౌలు వచ్చెనని రాజమహేం
ద్రవరము సీతాపతిఖానుడికి జాబులు వ్రాసి సూర్యనికొండము అనేవాడిచే తనంపించగా
ఆజాబులు దలవ్వారావు ముట్టడిలో తురకోలు పట్టుకొని షహామవా వర్ణదు భార్గవ వ్వకరు
గారికి అప్పరచగా ఆజాబులు ఆయన చూచి గంధం తిమ్మయ మహాపాత్రుని ముట్టె
తెప్పించియూలాగు ఉట బత్తాలికులు పన్నినయం వచ్చునా అని దలవ్వారావు ముఱు దక్కగుం
దమచెరువుతూర్పు గట్టు మీదను నల్లూరి చౌదరి ఆయిన గంధం తిమ్మయ మహాపాత్రు
ని కొట్టించినారు.

అంతట మల్కిస్వేదు గారు యల్లొపంతులు వద్ధయాలు

సరిదఫ్ఫరుషాహిగారికి కొంత గట్టిమలు కొల్లలము తయినాతి చేసి రాజమహేంద్రదుర్గం
మీదను మొనపెట్టి ధవళేశ్వరం దగ్గర యోమగిరి దుర్గము ఖరారా చేసి శాలివాహ
నశకవరుషంబులు 1883 ఆంగీరస సంవత్సర ~~ఆషాఢ~~ ఆషాఢ శుద్ధ ౫ గురువారమునా 2-1
ను సీతాఫిఖానుని ఫౌరకా చేసి రాజమహేంద్రవరం కోటతురకాణ్యం తాకా చేసిరి.
ఆ వసరాల పెద్దిరాజు గోలకొండనుంచి వచ్చేటప్పుడు గోలకొండ మొదలుకొని రా
జమహేంద్రవరంవరకు అంతమన్నూరు అంతటికిన్ క్రోసుదూరాన ఒక చెరిబూప్పన అంచలు పుంచినా
రట. ఆ చెరిశబ్దములయొక్క యింపుల మీద రాజమహేంద్రవరం కోటగ్రాకాచేసిన
జాబు వేళకు గోలకొండకు బత్తిరుచేయించినారు.

సీతాఫిఖాను రాజమహేంద్రవరం నుంచి పరారైపో
తే తురకపౌంజు వెంటతరిమినది. యెలగ ~~..~~ అంతకటూ పిల్లిలూని అనేమన్నము
లూ వుండగా ఆకటడికి తురకఫౌంజులు దావుబాలువెళ్లి సీతాఫిఖానున్నిపట్టుకొని
తలకొట్టివేసినారు —

ఆప్పుడు కవీశ్వరులు చెప్పిన పద్యములు — . .

లలితంపు గౌతమి లవణవారిధి గాగ, నాయోమగిరి సువేలాద్రి గాగ
మహనుడు పెద్దనమంత్రి మహావిభీషణుడుగాగ, మలిగినేయబు హనుమంతుగాగ
బాహుబలేంద్రుండు భల్లూకపతి గాగ   కరకుతురకలు ప్లవంగములుగాగ
రాజమహేంద్రమే లంకాపురము గాగ, రమణతో నిబ్బరావలరావణు గాగ
కవలియు హితయు సీతాబఖాను వెడల దోలి యాంగీర ~~సనా~~ నందునద్దు రతజూడి
సరవి నాషాఢ శుద్ధ పంచమి మొదలుగ, రాజ్యమేలెను (౨) యిభరామ రామశౌరి.

మలిక్ భా నేయబు గారు రాజమహేంద్రవరము సాధించి ముందర కళింగ జయస్తం
భాలు వేసి బలుక వారలచే సుల్తానికి కళింగ దేశము కూడా నేటుయుండెను. అది మొదలుకొ
ని మామూళ్ల రాజమహేంద్రవరపు స్థలకరణాలు అయ్యనవరాన నిమా రెంత్రాజు తాళ్లేటివా
రొండరాజు నందూరి కృష్ణమరాజు వాత్రేవు అయ్యపరాజు యీనలుగురు నాలకొంద
కు మెళ్లిపాడు షహాదరికానంచేసి వడిశె రాజ్యపులెల్లలుయూ వత్తు అగపరచుమేము
రాజమహేంద్రవరపు స్థలకరణాలము అని చెప్పుకొని గజపతివారి నాటి పట్టాలు అ
గపరచుకొని మామి రాశీ భాయము చేయించుమని చెప్పుకొన్నందున ఆప్రకారమే భా
మందు బతకానకు తెచ్చి వీరి మిరాశీలు నాలుగు సంప్రతులకు బడస్సారు వాము యిబ్బా
రి పురాణమని మలిక్ నేబుల మల్కిగారి పేర పరమాను యినాయతు చేయించగా ఆప
రమాను కొంచువచ్చి రాజమహేంద్రవరము ప్రవేశించి మలిక్ నేబుల మల్కిగారినిపాద
గని పరమాను యిస్తే బహోజబు పరమాని మామూలె రాజమహేంద్ర దండపాటి స్థలక
రణీకము మరాశీదారు ప్రకారం బడ్జిన స్పనాలుగు సంప్రతులవారికి జారి వుంచిరి. అ
ప్పుడు రాజమహేంద్రవరపు దండపాటి స్థలకరణాలు అయిన అయ్యనవరాన నిమా
రెంత్రాజు తాళ్లేటి మారిశెట్టిరాజు నందూరి కృష్ణమరాజు వాత్రేవు అయ్యపరాజు యీ
నలుగురు యేకస్థలయి ముమిరాశీలు దివాణము నడిపించరిగదా సమిష్టి నివుంటిముం
దరవాట్లాటు వస్తుండగను కనాలుగు సంప్రత్తులకు మిరాశి పంచుకొండామని రాజమ
హేంద్రవరపు పిస్తాపేద్దలు —

1. పిఠాపురం దుర్గాధను గద్దాపాత్రుడు
1 దాక్షారామపావలంగా పాత్రుడు —
1 కోటిస్థలము నరుకులరాజపాత్రుడు —

6 ౧ కలితరోటు అక్కిరెడ్డి యెంగారెడ్డి 27

౧ తోటపాక వలముల కృష్ణయన్న

౧ బూడసముద్రపు కర్ణమారెంటండాపాత్రుడు

౧ కాకనాటసబ్బినీడి గుండాపాత్రుడు.

౧ రాజమహేంద్రవరము తనుబాంపా వెలిపాకల భగవాను పాత్రుడు.

౧ కోడిదాసరి నలపాక అర్జునపాత్రుడు.

౧ బికరాలపోలు వెంకటభద్రిరాజు—

ఇవి మొదలయిన పెద్దమనుష్యులు వరంగా రాజమహేంద్రవరపు దండపాటు యేకాంతా స్థలకరిణీకమున్ను వుప్పలం అనగా వుప్పుమవారి క్షేత్ర స్థలకరిణీకమున్ను వావేటి స్థలకరిణీకమున్ను అల్లవరాల స్థలకరిణీకమున్ను వావేటి స్థలకరిణీకమున్ను మహల్లాతులు నాలుగు సంప్రత్తుల వారు నాలుగు భాగాలుగా పంచుకొన్న వివరము—

ఆ యేలపత్తాని నిమాకలం త్రాజు—

౧ పోలాటి స్థలము

౧ బాతుకూర్రు స్థలము

౧ పెన్నాడ స్థలము

౧ నందిపూడి కోరాము స్థళం

౧౪౦ కిమ్మత్తు స్థలము—

౬౪౦ వెరసి

వాత్రేవ అయ్యనపరాజు——

౧ కోట స్థలము

౧ బాగల్ నాడు స్థలము

౧ మొగ్లేరు రాజపూడి స్థలము

౧ సర్వసిద్ధిరాయవత్ర స్థలము

౦౹౦ తాటిపాక స్థలము

౪౹ వెరసి

తోలేటి నారాయణరాజు

౧ బికరపోలు స్థలము

౧ ఈశ్వర కోట స్థలము

౧ కోరుకొండ స్థలము

౧ అరట్లకట్ట స్థలము

౪

నందూరి కృష్ణంరాజు

౧ బూదవరము స్థలము

౧ వింజరం ముఖమా స్థ..

౧ కాకినాడ శలపాక స్థలము

౦౹౦ కిమ్మూరు స్థలము

౦౹౦ తాటిపాక స్థలము——

౪

ఈ ప్రకారము పంచుకుని యొకరికొకరు సమాఖ్యగా నడుచు

వాడుకొన్నారు.

౭౭ రాజమహేంద్రవరపు సర్కారు మల్లికార్జునసేబు సలమూరుగారు బందుబస్తు చేసిన తరువా

త సర్కారు మల్లు గారి అమల్లు చేసిన వారి వివరము——

౧ యల్లమిల్లి [illegible] తరపు వారు రాజమహేంద్రిగారు మజ్కూరు వారు అంటాతిమ్మరుసు

యీ [illegible] శ్రీముఖ సంవత్సరము తగాయతు ప్రమాధి సంవత్సరం పరియంతరము నిఘా

ని సంవత్సరాలు ——————

౧ అటుతరువాత యల్లప్ప అశ్వారావు మొఖాసాకు ద్రాక్షారామ నిమిత్తరుపుని ఖా వానుకోలు గిరికొండమనె తు యే తుమహోళ్ల బెరిజుగాను ఖల్లిరాజమహేంద్రవ వైతిదేశ్ఖలుగాను మహళ్ల కుతరుపు [illegible] రుడు వురతుల అ[illegible]తరాయగారు మజ్నుదారు అంతాగానిమరుసు యేలుబడి అశావిరా పుదే ॥ విక్రతి సంవత్సరం పర్యంతం సంవత్సరాలు ౧౧

అంత టుఝాపల్లె ధర్మరావు మొఖాసాకు ద్రాక్షారామ నిమిత్తరపు కాసెటిపగ ధురుడు అతడు వని వోయిన తరువాత ఆచారన వంతులు నిషూవాను ప్లవంగ సంవత్సరము

౬౨ పరియంతము సంవత్సరములు —— ౧౨

౧ అటు తరువాత హావేలి రాజమహేంద్రి తరపుదారు బింగారి యల్లప్ప మజ్నుదారు పేల్లు ఖానా కోనప్ప యేలుబడి పింగళ సంవత్సరం పరియంతము సంవత్సరాలు ౧౦

౧ ఆరుగా అనంతరాయ తరపుదారు మజుముదారు పేలుకానా కోనప్ప యేలుబడి క్షయ సంవత్సరము పరియంతము సంవత్సరాలు —— ౯

౧ శరీఖు మ్ములి తరపుదారు కొంతపల్లి యేలూరు రాజమహేంద్రి ఉండుల నిషాపాను రాజమహేంద్రి గజ్జరపు కోనప్ప పేలు ఖానా కోనప్ప మజుముదారు యుత నియోరిదాలు బొరకాయుల కోనప్ప చినకుర్డుగాయుల కోనప్ప యేలుబడి విభవ సంవత్సరం పర్యంతము సంవత్సరాలు —— ౨

౧ ఈ వెనుక మీరు యిసుమాయిలు యేలుబడి శుక్ల సంవత్సరం పరియంతము సంవత్సరము —— ౧

౧ ఈ తరువాత సుకా జెమె వాంత దే యేలుబడి ప్రమోదూత సంవత్సరం పర్యంతం సంవత్సరాలు ౧ ౨౮

౧ ఈశివరువాతను పాదుషా సులతాను కుదుబుల మలిక్ జూహవ్లి థర్మాజి తరఫుదారు రా
జమహేంద్రముజు ముదారు పీలుఖానా కొనప్పయేలుబడి భావసంవత్సరం పరియంత
మున్ను సంవత్సరాలు ——— ౪

౧ ఈతరువాత నువరుసె నుషహాగారు తరఫుదారు రాజమహేంద్రిముజు ముదారు చి
రకాయల కొనప్ప షహాగారు మనిశ్యను శవా కత్తి నిర్ణయము చేసి భూములు కొలిపించి
నారు. దుర్ముఖి సంవత్సరము పరియంతరము యేలుబడి సంవత్సరాలు ——— ౭

౧ ఆతరువాత జిబి తిగె నరసప్పు చిక్కడుగా యల క్కొనప్ప యేలుబడి హేవళంబి సంవత్స
రము ——— ౧

౧ అంతటుమహమ్మదు తరఫుదారు రాజమహేంద్రి కళ్ళింగ సలష్కరు రాజమహేంద్రి
ముజుముదారు చిక్కడుగా యల కొనప్ప వికారి సంవత్సర పరియంతము సంవత్సరాలు ——— ౧

౧ అంతటుక..దరద్దారామ తరఫుదారు షేకుమహమ్మదు ఖాం మొఖాసా ఖిల్లే రాజ ౨౮
మహేంద్రి ముజుముదారు మొసలకంటి నారాయణప్ప గుండాల సింహాద్రి పంతులు యేలు
బడి సౌమ్య సంవత్సరము పరియంతము మున్ను సంవత్సరాలు ——— ౧౦

౧ అంతటు మహమ్మదు బేగు తరఫుదారు ముజుముదారు అంగరకర్ల షో రామయ్య జొన్నల
కప్పయేలుబడినల సంవత్సరము పరియంతము సంవత్సరాలు ——— ౨

రాజా తానీషా అబులహస్సను గారు ———

౧ అంగరకర్ల షారామయ్య యేలుబడి కొద్రి సంవత్సరము పరియంతము వాట్లుయేలుబడి సం
వత్సరములు ——— ౪

౧ మాస్సెను బేగు రుద్ధిరోద్గారి పరియంతము మున్నుయేలుబడి సంవత్సరాలు ౩

౧ పసుపునూరి వెంకటపతి క్రోధన సంవత్సర పర్యంతము వాట్లు ఇతడు సరారు కా

మాలుచేసి దివాను దస్తరంలూను వాత్రయించినా ఈ. యేలుబడిసంవత్సరములు —— ౨

రాజా అవరంగజావాన్

౧ అగాషా మీను నరసమయిను శుక్ల సంవత్సరము పరియంతములున్ను యేలుబడిసంవ ౮౦

త్సరములు ——— ౪

౧ ఆతిరివాసుసెను బేగు ఈ ॥ అల్లీమదానుఖానుదు ప్రజాత్పత్తిసంవత్సరము

పరియంతము సంవత్సరములు —— ౨

౧ ముస్తఫాతోల్లీఖానుదు ధాతుసంవత్సరము పరియంతమున్ను యేలుబడిసంవత్సరాలు ౫

౧ రుస్తుందిలుఖానుదు ఈశ్వరసంవత్సరం యేలుబడి —— ౧

౧ పకీరుల్లా ఖానుడు బహుధాన్యనామ సంవత్సరముపర్యంతములున్ను సంవత్సరము —— ౧

౧ మొహామ్మద్ ఖానుదు వృషనామసంవత్సరంపర్యంతము యేలుబడి సంవత్సరములు ౩

౧ రుస్తుందిలుఖానుదు రెండోమారు స్వభాను సంవత్సరముపర్యంతం సంవత్సరములు —— ౨

౧ మారు రాయాం వ్యయసంవత్సరపర్యంతములున్ను యేలుబడి సంవత్సరములు ౩

౧ మీరు వాస్సు ను సర్వజిత్తుసంవత్సరపర్యంతము —— ౧ ౮౧

64 ౧ ఈ మధ్యను జీవనముల్లా ఆరునెలలు

౧ మహమ్మదుయారు సర్వధారిపరియంతములున్ను సంవత్సరము —— ౧

౧ ఆబీదుఖానుదు ఖరసంవత్సరముపర్యంతమున్ను యేలుబడిసంవత్సరాలు ౩

౧ జాబీదుబేగుఖానుదు మన్మధ సంవత్సరంపర్యంతం యేలుబడిసంవత్సరములు ౪

రాజా షహామ్మదు ఖాను పుర్ఖము బారబుఖానుదు శుభ

కృతుసంవత్సరము పర్యంతములున్ను సంవత్సరములు —— ౧౩

౧ సనావుల్లా ఖానుడు ——

౧ అరబ్బైగు ఖాను దురాంఢోమాలు

రాజా విజా మకములు ——

౧౧౩౨ ఫసలి

౧ మహమ్మదు సైదుఖానుదు విశ్వావసు సంవత్సర పరియంతములు యేలుబడి సంవత్స
రములు —— ౧

ఖ౧ ౧ షైజుల్లాబేగుఖానుదు ప్లవంగ సంవత్సరము పరియంతము యేలుబడి సంవత్సరాలు ౧

౧ ఖాజేబాదుల్లాఖాను సౌమ్య సంవత్సరము పరియంతము న్నుయేలుబడి సంవత్సరాలు ౧

౧ సయిదులష్కరుఖానుదు సాధారణ సంవత్సర పర్యంతము న్నుయేలుబడి సంవత్సరములు ౧

హాజీమున్సేను ౘ॥ రుస్తుము అల్లీఖాం నల సంవత్సరం పర్యంతం యేలుబడి సంవత్సరాలు ౬

౧ అనవర్ధిఖానుదు రౌద్రి సంవత్సరము పర్యంతములున్ను యేలుబడి సంవత్సరములు ౫

౧ అల్లా కొల్లిఖానుదు రక్తాక్షి సంవత్సరము పర్యంతము యేలుబడి సంవత్సరములు ౮

౧ మహమ్మదు ఖాజిల్లీఖానుదు క్షయ సంవత్సరము పర్యంతము న్నుయేలుబడి సంవత్సరాలు ౧

౧ ఖాజేఖలీలు శుక్ల సంవత్సరము పర్యంతము న్నుయేలుబడి సంవత్సరములు ౩

౧ నెమతుల్లాఖానుదు ప్రజోత్పత్తి సంవత్సర పర్యంతము యేలుబడి సంవత్సరములు ౧

౧ జాఫరల్లీఖానుదు అంగీరస సంవత్సరము లగాయతు శ్రీముఖ సంవత్సరము పర్యం
తములున్ను యేలుబడి సంవత్సరములు —— ౧

శ్రీపూసపాటి విజయరామరాజు మహారాజులుంగారు భావసంవత్సరం
యువ సంవత్సరం యేలుబడి —— ౧

౧ మూసాభూం శఫరాసులు ఈశ్వర సంవత్సర పర్యంతము న్నుయేలుబడి సంవత్సర
ములు —— ౧

ఈ మసా హుసాంశ్ ఖుసా రొప్పి మొదలయిన వారు పూసపాటి పెద విజయరామరాజు గా
రి తో కూడా బొబ్బిలి మీదలడాయీకి వెళ్లి విజయరామరాజు గారిని అక్కడ బొబ్బిలిలో
బొబ్బిలి రంగారావు గారు వమరిదితాండ్ర పాపయ్యగారు హతము చేసినతరువాత సుభాం
శియక్కాయకీని గోలకొండకు తెచ్చిపోయిన తరువాత బహుధాన్యనామ సంవత్సరం దేశం
ఉత్తరఫిగా నున్నది.

౧ తరువాత పూసపాటి విజయరామరాజు అన్నకుమారుడు ఆనందగజపతి చిత్రభా
ను సంవత్సరం పరియంతము న్యాయముగా ప్రభుత్వము చేసి కళింగమన్నాలు అన్ని సాధించి అదిగా
క రాజమహేంద్రము బందరు పరియంతము సాధించి రాజమహేంద్రవరము ఉత్తరప్రవేశించియుం
డి అక్కడ దేశము పాలించినారు. సంవత్సరములు ——— ౪

౧ నవాబు వాసనల్లీఖాన్ నాయబు సుల్తాను నవాబు ౮౪

ఖాన్ తారణ సంవత్సర పరియంతము సంవత్సరములు ౧

నవాబు బందగానె ఆలీమీరయిజామల్లీఖాన్ బహద్దరు

౧ తరువాత సామకారు దామోదరదాసు వత్సవాయి
రాఘవరాజు అనుమతిచేత నురాజమహేంద్రవరము ఏలూరు సర్కారు రెండున్నూ
జారా చేసినాడు. రాజమహేంద్రవరము హవేలీ వగయిరాకు బడి జమాలు ఖాన్ అమలు
చేస్తూ వుండేవాడు. పార్థివ సంవత్సరము వరకు జరిగినది. అంతట రాఘవరాజు
షితూరి చేత పూసపాటి సీతారామరాజు గారి హింజు వచ్చి బడి జమాలు ఖామల్లో
కొట్టివేసి రాజమహేంద్రవరము సర్కారు స్వాధీనము చేసుకొని వ్యయ సర్వజిత్తు
రెండు సంవత్సరములు అమలు చేసుకున్నారు —

సంవత్సరములు ——— ౧

అంత టూదేశము కుంఫిణీ వారి స్వాధీనము అయినది.
చాగిపంతము లూవాసనల్లి ఖానుడు సరారుకు యిజారా చేసి అమలుబందోబస్తు చేసినారు
[illegible] ———————

Restored by :- S. Gangi Reddi :-
3-2-43.

Compared with the original
[illegible] Venkatasubbarayudu
7-7-46

[illegible]